TRẦN VĂN THẮNG (Tổng Chủ biên kiêm Chủ biên)
ĐẶNG XUÂN ĐIỀU – NGUYỄN THUÝ QUỲNH – MAI THU TRANG

Bài tập Giáo dục công dân 6

NHÀ XUẤT BẢN
ĐẠI HỌC SƯ PHẠM TP HỒ CHÍ MINH

TRẦN VĂN THẮNG (Tổng Chủ biên kiêm Chủ biên)
ĐẶNG XUÂN ĐIỀU – NGUYỄN THUÝ QUỲNH – MAI THU TRANG

BÀI TẬP
Giáo dục công dân
6

Cánh Diều

NHÀ XUẤT BẢN
ĐẠI HỌC SƯ PHẠM TP HỒ CHÍ MINH

MỤC LỤC

Nội dung	*Trang*
Bài 1: Tự hào về truyền thống gia đình, dòng họ	5
Bài 2: Yêu thương con người	10
Bài 3: Siêng năng, kiên trì	15
Bài 4: Tôn trọng sự thật	19
Bài 5: Tự lập	24
Bài 6: Tự nhận thức bản thân	30
Bài 7: Ứng phó với các tình huống nguy hiểm từ con người	35
Bài 8: Ứng phó với các tình huống nguy hiểm từ thiên nhiên	39
Bài 9: Tiết kiệm	42
Bài 10: Công dân nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam	46
Bài 11: Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân	50
Bài 12: Quyền trẻ em	55

Cánh Diều

LỜI NÓI ĐẦU

Cùng với sách giáo khoa *Giáo dục công dân 6* thuộc bộ sách Cánh Diều, sách *Bài tập Giáo dục công dân 6* lần đầu tiên đến với các thầy cô giáo và các em học sinh nhằm đáp ứng yêu cầu đổi nội dung và phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân trong nhà trường phổ thông.

Sách được biên soạn theo các bài học trong sách giáo khoa Giáo dục công dân 6, trong đó mỗi bài học gồm các loại câu hỏi, bài tập sau:

Bài tập trắc nghiệm khách quan, nhằm luyện tập, củng cố kiến thức, rèn luyện kĩ năng, hành vi theo yêu cầu cần đạt của mỗi bài học mà học sinh cần có sau khi học xong bài học.

Bài tập quan sát hình ảnh để học sinh được rèn luyện kĩ năng quan sát, khám phá nội dung, tìm các biểu hiện, hành vi đạo đức, pháp luật, nhằm củng cố kiến thức, kĩ năng đã được hình thành trong phần Khám phá bài học.

Câu chuyện trong mỗi bài giúp học sinh học được những điều tốt đẹp từ những tấm gương điển hình về sống có đạo đức và tuân theo pháp luật trong xã hội, từ đó liên hệ bản thân mình, điều chỉnh hành vi sống cho phù hợp yêu cầu của một công dân trong xã hội.

Bài tập tình huống đạo đức, pháp luật, kĩ năng sống rèn luyện cho học sinh các kĩ năng quan sát, nhận xét, đánh giá hành vi của bản thân và của người khác theo các chuẩn mực đạo đức, pháp luật; kiểm tra thái độ, hành vi ứng xử của học sinh trong các mối quan hệ với bản thân, với người thân trong gia đình, với bạn bè và mọi người trong cộng đồng. Tham gia làm các bài tập tình huống, học sinh sẽ có điều kiện được phát triển các năng lực tự chủ và tự học, điều chỉnh hành vi, phát triển bản thân, giao tiếp và hợp tác, giải quyết vấn đề và sáng tạo.

Câu hỏi tự luận, giúp học sinh phát triển năng lực tư duy khoa học, năng lực tìm hiểu và tham gia các hoạt động kinh tế – xã hội.

Hi vọng các thầy cô giáo và các em học sinh đón nhận cuốn sách này như một tài liệu cần thiết, góp phần nâng cao chất lượng dạy và học môn Giáo dục công dân theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực của học sinh.

Lần đầu tiên được biên soạn, cuốn sách này khó tránh khỏi những khiếm khuyết nhất định. Vì vậy, những ý kiến đóng góp của các thầy cô giáo, các em học sinh và bạn đọc gần xa sẽ giúp tác giả hoàn thiện hơn cho lần xuất bản sau.

CÁC TÁC GIẢ

Cánh Diều

BÀI 1

TỰ HÀO VỀ TRUYỀN THỐNG GIA ĐÌNH, DÒNG HỌ

1. Truyền thống của gia đình, dòng họ được thể hiện trong những lĩnh vực nào?

2. Những hình ảnh dưới đây nói về truyền thống nào của các gia đình, dòng họ?

Ảnh: nhandan.com.vn

Ảnh: baonamdinh.com.vn

Ảnh: baobacgiang.com.vn

Ảnh: nhandan.com.vn

3. Tại địa phương em ở có những truyền thống gia đình, dòng họ nào?

4. Hằng năm cứ đến dịp nghỉ hè, dòng họ T luôn tổ chức tặng quà cho các con, cháu trong họ đạt kết quả cao trong học tập. Việc làm này thể hiện điều gì?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Ghi nhận truyền thống hiếu học của gia đình, dòng họ.

B. Động viên tinh thần và khích lệ con cháu học tập tốt.

C. Khoe thành tích của con cháu với mọi người.

D. So sánh thành tích học tập của con cháu gia đình này với gia đình khác trong dòng họ.

5. Biểu hiện nào dưới đây thể hiện việc giữ gìn và phát huy truyền thống tốt đẹp của gia đình, dòng họ?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Bán lại bí quyết làm nghề cho người trả giá cao.

B. Truyền nghề cho con cháu.

C. Bỏ nghề điêu khắc vì vất vả và mất thời gian.

D. Không xuất khẩu hàng truyền thống.

6. Giữ gìn và phát huy truyền thống tốt đẹp của gia đình, dòng họ giúp chúng ta

A. sống trong sạch, lương thiện.

B. chăm ngoan, học giỏi.

C. có thêm kinh nghiệm và sức mạnh trong cuộc sống.

D. có kiến thức và phương pháp học tập tốt hơn.

7. Em hãy đánh dấu X vào những truyền thống tốt đẹp của gia đình, dòng họ trong bảng dưới đây:

STT	Truyền thống tốt đẹp	Đúng	Sai
1	Hiếu học		
2	Tôn sư trọng đạo		
3	Tảo hôn		
4	Tiết kiệm		
5	Đoàn kết		
6	Trọng nam khinh nữ		
7	Yêu nước		
8	Nhân nghĩa		
9	Thách cưới		
10	Xem bói đầu năm		

Cánh Diều

8. Việc làm nào dưới đây là cần thiết để giữ gìn và phát huy truyền thống tốt đẹp của gia đình, dòng họ?

(Đánh dấu X vào ô tương ứng)

STT	Việc cần làm	Đúng	Sai
1	Chăm ngoan, học giỏi		
2	Không gây gổ, đánh nhau		
3	Xấu hổ vì gia đình và dòng họ còn nghèo		
4	Kính trọng, giúp đỡ ông bà, cha mẹ		
5	Sống trong sạch, lương thiện		
6	Chơi trò chơi điện tử		
7	Bán đất của gia đình để lấy vốn khởi nghiệp		
8	Chăm đọc sách, báo để tìm hiểu về nghề truyền thống		

9. Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi

DÒNG HỌ HIẾU HỌC ĐIỂN HÌNH Ở QUẢNG YÊN

Quảng Yên là vùng đất có truyền thống hiếu học. Trong đó, dòng họ Lê là một trong những dòng họ điển hình trên địa bàn thị xã duy trì tốt phong trào khuyến học, khuyến tài. Với truyền thống hiếu học, thời gian qua dòng họ Lê đã đóng góp tích cực trong phong trào xây dựng xã hội học tập, xây dựng quê hương, đất nước ngày một phát triển.

Ảnh: baoquangninh.com.vn

Dòng họ Lê có gốc gác ở làng Đồng Lầm, phủ Hoài Đức, thành Thăng Long (Hà Nội). Cách đây chừng 600 năm, ông Tổ dòng họ di cư khai hoang mở đất ở khu

Làng Cốc, Hưng Yên (nay là phường Phong Cốc, thị xã Quảng Yên). Dòng họ Lê có truyền thống hiếu học suốt 22 đời nay. Đến nay, dòng họ có 10 người là thiếu tướng, đại tá, phó giáo sư; 7 tiến sĩ và trên 300 thạc sĩ, cử nhân…

Để tiếp tục phát huy truyền thống hiếu học, Hội đồng gia tộc họ Lê đã sớm thành lập Ban Khuyến học. Hưởng ứng phong trào xây dựng "Dòng họ hiếu học", Ban Khuyến học phường đã vận động các gia đình trong dòng họ đăng kí và phấn đấu trở thành "Gia đình hiếu học"; tích cực vận động, khuyến khích con cháu tham gia trở thành hội viên của hội khuyến học các cấp; đóng góp, xây dựng, ủng hộ Quỹ Khuyến học của dòng họ, địa phương và ở các đơn vị con cháu học tập, công tác,… Quỹ Khuyến học của dòng họ Lê nhiều năm nay luôn duy trì mức 200 triệu đồng.

Đã thành thông lệ, trong tháng Giêng hằng năm, vào dịp giỗ Tổ và thanh minh, tại Nhà thờ Tổ họ Lê ở khu 5, phường Phong Cốc (thị xã Quảng Yên), con cháu dòng họ lại tập trung đông đủ để ôn lại truyền thống gia tộc. Dịp này, Hội đồng gia tộc dòng họ tổ chức tuyên dương con cháu thành đạt, vượt khó học giỏi. Đặc biệt, đối với những người có thành tích nổi bật trong học tập đã được Hội đồng gia tộc tặng bức tượng cử nhân và được ghi tên trong *Sổ vàng truyền thống* của dòng họ. Đây là phần thưởng cao quý thể hiện sự ghi nhận, có ý nghĩa động viên, khích lệ con cháu của dòng họ; nhắc nhở con cháu khắc ghi, phát huy truyền thống gia tộc và cũng là dịp để Hội đồng gia tộc báo công với tổ tiên, họ hàng về những phấn đấu, nỗ lực của con cháu dòng họ.

(Theo Nguyễn Huế, báo *Quảng Ninh,* ngày 12/5/2020)

Cánh Diều

a) Truyền thống của dòng họ Lê ở Quảng Yên được thể hiện như thế nào trong câu chuyện trên?

b) Các gia đình trong dòng họ Lê có thể tự hào về truyền thống gì của gia đình, dòng họ mình?

c) Em còn biết những truyền thống nào khác của gia đình, dòng họ?

10. Gia đình Hoa có truyền thống hiếu học, đạt nhiều thành tích cao trong học tập và thành công trong cuộc sống. Hoa tự hào khoe với các bạn và cho rằng mình không cần học nhiều mà sẽ thành công theo truyền thống của gia đình.

Em có đồng ý với ý kiến của Hoa không? Vì sao?

11. Trong buổi tham quan Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam, giáo viên tổ chức cho học sinh thảo luận về truyền thống của gia đình, dòng họ. Có bạn cho rằng truyền thống đạo đức là quan trọng nhất, bạn khác cho rằng truyền thống hiếu học quan trọng hơn, nhiều bạn lại cho rằng truyền thống nghề nghiệp mới quan trọng hơn cả.

Em đồng tình với ý kiến nào trên đây? Vì sao?

12. Ông nội An là nghệ nhân điêu khắc đá. Nghỉ hè, khi được về quê, An say mê ngắm nhìn ông khắc hoạ từng đường nét cho phiến đá. Về nhà, An xin bố mẹ cho nghỉ học để về quê học nghề điêu khắc đá của ông.

Nếu em là bạn của An, em sẽ khuyên An như thế nào?

13. Em sẽ làm gì để giữ gìn và phát huy truyền thống của gia đình, dòng họ trong học tập và lao động?

14. Có ý kiến cho rằng, truyền thống của gia đình, dòng họ là những thứ đã lạc hậu, không còn phù hợp, cần phải được xoá bỏ.

Em suy nghĩ thế nào về ý kiến trên?

Cánh Diều

BÀI 2

YÊU THƯƠNG CON NGƯỜI

1. Quan sát các hình ảnh dưới đây và cho biết mỗi hình ảnh nói lên điều gì về lòng yêu thương con người.

Ảnh: cand.com.vn

Ảnh: vovgiaothong.vn

Ảnh: viettinbank.vn

Ảnh: tuoitre.vn

Ảnh: daidoanket.vn

Ảnh: kenh14.vn

2. Tìm 5 biểu hiện của yêu thương con người và 5 biểu hiện không yêu thương con người.

Biểu hiện yêu thương con người	Biểu hiện không yêu thương con người

3. Trong những việc làm sau, việc nào nên làm và việc nào không nên làm?

(Đánh dấu X vào ô tương ứng)

Hành vi, việc làm	Nên làm	Không nên làm
A. Thường xuyên làm bài tập cho bạn.		
B. Quan tâm, giúp đỡ gia đình thương binh, liệt sĩ.		
C. Quyên góp tiền giúp đỡ gia đình nghèo.		
D. Nhường ghế trong xe buýt cho người cao tuổi.		
E. Chỉ yêu quý bạn thân của mình.		
G. Ghét những bạn đã góp ý về mình trong cuộc họp.		
H. Giúp bạn chép bài khi bạn nghỉ ốm.		
I. Quyên góp quần áo, sách để ủng hộ bạn vùng lũ lụt.		

Cánh Diều

4. Hành vi, việc làm nào dưới đây ***không*** phải là yêu thương con người?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Chăm sóc mẹ khi mẹ bị ốm.

B. Làm bài tập giúp bạn khi bạn không làm kịp.

C. Dành tiền lì xì năm mới ủng hộ nhân dân vùng lũ lụt.

D. Nhường chỗ cho phụ nữ có thai trong xe buýt.

5. Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi

BÁC HỒ TẮM CHO TRẺ EM VIỆT BẮC

Hơn một năm xa Tổ quốc, trải qua ngót ba chục nhà tù của Tưởng Giới Thạch gần khắp Quảng Tây, Bác Hồ trở về Pác Bó cuối năm 1944.

Nhìn thấy việc giữ vệ sinh nước ăn và nơi ở chưa được dân ở đây chú ý, Bác bảo chúng tôi cùng Bác bắt tay dọn dẹp. Một buổi sáng, Bác bảo các cháu xếp hàng đi ra phía khe nước.

Ảnh: vietnamplus.vn

Người tự tay cởi quần áo cho các cháu bé, lần lượt tắm rửa, kì cọ cho từng cháu. Chúng vừa tắm, vừa vui đùa bắn cả nước vào Bác.

Trong số bọn trẻ được Bác tắm cho hôm đó có cháu Thân bị chốc đầu, tóc dính bết. Tắm gội xong, Bác còn làm thuốc đắp cho cháu. Thuốc xót, thấy cháu kêu, Bác Hồ dỗ dành ngọt ngào:

– Không sao, chỉ một lát là hết xót ngay thôi cháu ạ!

Rồi Bác nói với đám thanh niên chúng tôi đứng quanh đó:

– Các cô các chú, vợ chồng còn trẻ phải giữ gìn quanh năm sạch sẽ cho con cái, bệnh ghẻ lây nhanh lắm đấy, thật khổ cho cháu tôi.

Chúng tôi im lặng, cảm động. Trông thấy mấy cháu mặc quần áo bẩn và rách, Bác không vui:

– Các cháu này con cô chú nào đây? Lấy áo sạch thay cho trẻ, còn quần áo bẩn mang đi giặt, chỗ nào rách thì khâu lại.

Có một bà cố gần một trăm tuổi, nghe vậy xuýt xoa thán phục nói:

– Ông già này là con người quý giá lắm đấy!

Rồi bà cố bảo bố tôi bưng một bát cháo có đánh trứng gà lại mời Bác Hồ.

Bác tỏ vẻ không bằng lòng:

– Các đồng chí làm cách mạng, tôi cũng làm cách mạng, tại sao tôi được ăn đặc biệt hơn các đồng chí?

Và người đứng dậy bê bát cháo trứng gà mời bà cô ăn rồi nói:

– Đây mới là người cần được đặc biệt bồi dưỡng. Bà đã sống gần trăm tuổi rồi, khổ cực nhiều, cần ăn cho khoẻ để sống đến ngày đất nước độc lập vui hưởng thái bình.

Thật bình dị, mà rất đỗi thân quen!

(Theo *117 chuyện kể về tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh,*
NXB Chính trị Quốc gia, 2007)

a) Bác Hồ đã thể hiện lòng yêu thương con người như thế nào qua câu chuyện trên?

b) Tấm lòng của Bác Hồ đối với cụ già và trẻ em có ý nghĩa như thế nào?

6. Trong các câu ca dao, tục ngữ sau, câu nào nói về lòng yêu thương con người?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Ăn cây nào rào cây ấy.
B. Lá lành đùm lá rách.
C. Chết vinh còn hơn sống nhục.
D. Ăn quả nhớ kẻ trồng cây.
E. Chia ngọt sẻ bùi.
G. Nhường cơm xẻ áo.
H. Chị ngã em nâng.
I. Nhiễu điều phủ lấy giá gương
Người trong một nước phải thương nhau cùng.

7. Ông B là một người khoẻ mạnh và tốt bụng trong thôn H. Nhưng trong một lần xây nhà, giàn giáo đổ sập, khiến ông bị ngã và bị thương ở chân. Sau một thời gian đi chữa, vết thương lành lặn, nhưng cũng từ đó ông phải đi tập tễnh. Mỗi lần thấy ông, một số trẻ em trong thôn lại chế giễu, nhại dáng đi của ông.

a) Em có nhận xét gì về hành vi của một số trẻ em trong tình huống trên?

b) Em sẽ làm gì nếu chứng kiến cảnh chế giễu của các trẻ em trên?

8. Một buổi chiều mùa hè nắng gắt, Mạnh đang cùng các bạn đi trên đường gần thị trấn thì thấy một bà cụ già đang ngồi ven đường. Nhìn bà cụ rất mệt mỏi, mặt tái mét. Thấy vậy, Mạnh bảo các bạn dừng xe, hỏi han bà mấy câu mới biết cụ bị say nắng không thể đi được nữa. Thấy vậy, Mạnh nói các bạn cùng đỡ bà ngồi lên xe của mình, rồi cùng các bạn đưa bà về nhà.

a) Em có nhận xét gì về việc làm của Mạnh?

b) Theo em, vì sao Mạnh lại có việc làm tốt như vậy?

9. Hãy tự nhận xét bản thân về những việc em đã làm được và những việc chưa làm được thể hiện tình yêu thương con người:

Việc đã làm thể hiện tình yêu thương con người	Việc chưa làm được	Phương hướng khắc phục

10. Theo em, vì sao mỗi chúng ta cần phải có lòng yêu thương con người?

11. Lòng yêu thương con người có ý nghĩa như thế nào đối với mỗi người và đối với xã hội?

BÀI 3

SIÊNG NĂNG, KIÊN TRÌ

1. Việc làm nào dưới đây thể hiện tính siêng năng, kiên trì?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Dù trời mưa gió, bao giờ Dung cũng đi học đúng giờ.

B. Gặp bài Toán khó, bao giờ Hạnh cũng giở sách giải bài tập ra trước.

C. Khi được nhắc nhở, Tùng mới tham gia lao động tập thể.

D. Dũng rất tích cực chơi trò chơi điện tử một mình.

2. Tính siêng năng, kiên trì của các nhân vật được biểu hiện như thế nào qua các hình ảnh dưới đây?

Ảnh: baodantoc.vn

Ảnh: vnexpress.net

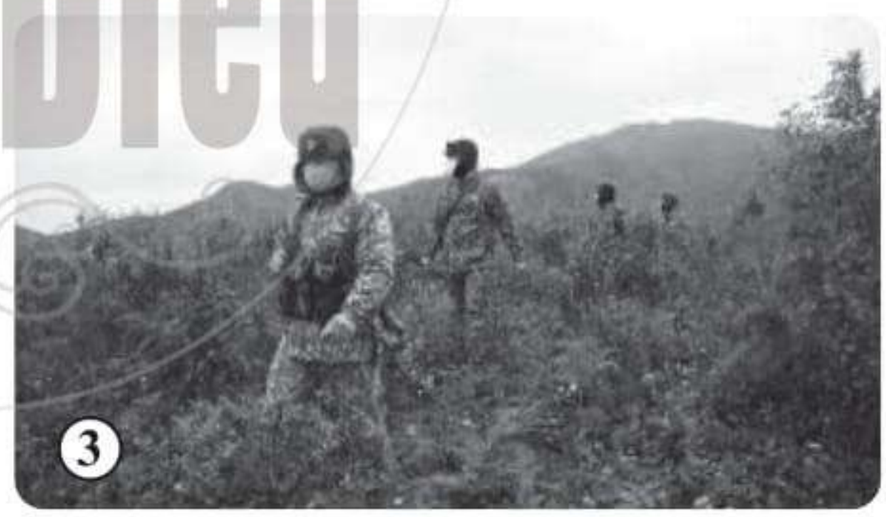

Ảnh: Laichau.gov.vn

Ảnh: tuoitre.vn

Ảnh: baotintuc.vn

Cánh Diều

3. Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi

CHIẾC RÌU CỦA NGƯỜI TIỀU PHU

Trên núi có một tiều phu đốn củi kiếm sống, phải khó khăn lắm anh mới dựng được ngôi nhà gỗ nhỏ để có thể che gió, che mưa.

Một ngày, anh mang củi đã đốn được đi vào trong thành đổi lấy hàng hoá, mãi tới xế chiều mới về đến nhà, thì phát hiện nhà của mình đang bị cháy.

Hàng xóm đều chạy đến giúp anh ta dập lửa, nhưng vì trời đã chạng vạng tối mà gió lại thổi rất mạnh, nên không thể dập được đám cháy. Mọi người đều hết cách, chỉ biết đứng một bên nhìn ngọn lửa thiêu đốt căn nhà gỗ.

Khi lửa đã tắt, anh tiều phu tay cầm một cây gậy, đi vào căn nhà đã cháy rụi không ngừng lục bới tìm kiếm.

Người đứng ngoài xem đều cho rằng anh ta đang tìm bảo vật gì đó, nên đều rất tò mò đứng quan sát.

Sau nửa ngày, anh tiều phu cuối cùng cũng hưng phấn hô lên: "Tôi tìm thấy rồi, tôi tìm thấy rồi!".

Những người hàng xóm nghe thấy thế đều nhao nhao nhìn về trước xem rốt cuộc đó là cái gì, nhưng chỉ thấy tay anh ta đang cầm cái rìu sắt. Anh tiều phu tràn đầy tự tin nói: "Chỉ cần có cái rìu này, tôi có thể làm một ngôi nhà mới kiên cố, vững chắc hơn.".

Theo em, câu nói của người tiều phu cho thấy anh là người như thế nào? Vì sao?

4. Hãy nối mỗi cụm từ ở cột I sao cho tương ứng với mỗi biểu hiện ở cột II.

I	II
A. Dương chưa đi ngủ nếu chưa học xong bài.	1. Siêng năng
B. Thấy bài tập khó, Minh thường xem ngay lời giải.	2. Kiên trì
C. Dù thời tiết xấu, Long chưa bao giờ đi học muộn.	
D. Thấy học môn Khoa học tự nhiên khó, Nga thường hay ca thán, chỉ học cho qua.	3. Nản chí
E. Hiệp tập thể dục thường xuyên vào mỗi buổi sáng.	
G. Ngoài giờ học, Ngân thường giúp bố mẹ làm công việc ở nhà.	4. Lười biếng
H. Dù không có năng khiếu ngoại ngữ, Vân vẫn quyết tâm học giỏi môn Tiếng Anh.	

5. Câu ca dao, tục ngữ nào dưới đây nói về tính siêng năng, kiên trì?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Trời sinh voi, trời sinh cỏ.

B. Có chí thì nên.

C. Thua keo này bày keo khác.

D. Chớ thấy sóng cả mà ngã tay chèo.

E. Kiến tha lâu đầy tổ.

G. Ăn quả nhớ kẻ trồng cây.

H. Lá lành đùm lá rách.

I. Có công mài sắt có ngày nên kim.

K. Có chí làm quan, có gan làm giàu.

L. Ngọc kia chuốt mãi cũng tròn
Sắt kia mài mãi cũng còn nên kim.

6. Mai sinh ra và lớn lên tại một vùng quê ở Đồng bằng sông Cửu Long. Cũng như bao gia đình khác ở nông thôn, cuộc sống lao động của gia đình Mai còn nhiều vất vả. Sau mỗi buổi học, Mai thường phụ mẹ đi bán hàng, làm việc gia đình giúp đỡ mẹ. Tối đến, sau khi dọn hàng, nhiều hôm đã muộn nên Mai muốn đi nghỉ ngay, nhưng nghĩ đến nhiệm vụ học tập, Mai lại cố gắng học bài và làm bài đầy đủ. Từ lớp 1 đến lớp 6, Mai luôn cố gắng vượt qua khó khăn để học tốt, năm nào Mai cũng là học sinh giỏi.

a) Em nhận xét thế nào về bạn Mai trong tình huống trên?

b) Tính siêng năng, kiên trì đã mang lại điều gì cho bạn Mai?

7. Những ngày mùa Đông rét đậm, nhiều buổi sáng tỉnh giấc, nằm trong chăn mà Quang không muốn dậy. Trong những ngày này, lớp học thường thấy vắng hơn mọi ngày. Một số bạn trong lớp hay đi học muộn vì lí do "Trời rét". Có bạn khuyên Quang hôm nào trời rét thì cũng có thể đi học muộn, vì có lí do chính đáng. Thế nhưng, nghĩ đến đi học, Quang quyết tâm dậy đúng giờ và không hôm nào đi học muộn.

a) Vì sao Quang luôn thức dậy đi học đúng giờ trong những ngày trời rét đậm?

b) Em học được điều gì từ bạn Quang?

8. Có quan điểm cho rằng, người siêng năng, kiên trì sẽ thành công trong công việc và cuộc sống. Em có đồng ý với quan điểm này không? Vì sao?

9. Tự liên hệ bản thân, em đã thể hiện tính siêng năng, kiên trì như thế nào trong học tập và lao động:

Biểu hiện siêng năng, kiên trì	
Trong học tập	**Trong lao động**

10. Em hãy kể về một tấm gương siêng năng, kiên trì trong cuộc sống mà em biết. Em học tập được điều gì từ tấm gương đó.

BÀI 4

TÔN TRỌNG SỰ THẬT

1. Trong hoạt động thảo luận nhóm về vấn đề "Thế nào là tôn trọng sự thật?", nhóm của Nam có 3 ý kiến sau đây:

– Ý kiến 1: Tôn trọng sự thật là công nhận những điều đang diễn ra trong thực tế cuộc sống.

– Ý kiến 2: Tôn trọng sự thật là yêu quý những lời nói, việc làm chân thật của những người xung quanh.

– Ý kiến 3: Tôn trọng sự thật là công nhận cái có thật, đã và đang diễn ra trong thực tế, suy nghĩ, nói và làm theo đúng sự thật.

Em đồng ý với ý kiến nào trên đây? Vì sao?

2. Biểu hiện nào dưới đây là tôn trọng sự thật?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Cung cấp thông tin khi chưa biết chắc chắn.

B. Công nhận cái đúng đã và đang diễn ra.

C. Chỉ nói sự thật khi có lợi ích.

D. Nghe theo ý kiến của số đông.

3. Những việc làm nào dưới đây thể hiện tôn trọng sự thật?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Vẫn biết việc làm đó là đúng nhưng không ủng hộ và làm theo.

B. Ủng hộ ý kiến đúng của người mà mình không thích khi ý kiến đó là đúng.

C. Biết việc làm đó là sai nhưng vẫn cố gắng để hoàn thành.

D. Chỉ ra cái sai của bạn bè và giúp bạn sửa chữa sai lầm.

E. Tố cáo người khác nhưng không có căn cứ.

G. Thừa nhận sai lầm của mình và công nhận ý kiến đúng đắn của người khác.

4. Em đồng tình hay không đồng tính với những ý kiến nào dưới đây?

(Đánh dấu X vào ô tương ứng)

Ý kiến	Đồng tình	Không đồng tình
A. Tôn trọng sự thật là nói ngay những điều mình biết mà không cần kiểm tra tính đúng đắn của thông tin.		
B. Người tôn trọng sự thật sẽ luôn thanh thản và tạo nên uy tín, sự tin tưởng ở người khác.		
C. Tôn trọng sự thật không chỉ nói đúng sự thật đang diễn ra mà còn suy nghĩ và làm theo sự thật.		
D. Người tôn trọng sự thật sẽ thường chịu nhiều thua thiệt và bị cô lập trong cuộc sống.		
E. Để thể hiện sự tôn trọng sự thật, nhiều lúc phải cần có sự dũng cảm.		
G. Tôn trọng sự thật giúp chúng ta có biện pháp đúng đắn để giải quyết tốt các vấn đề, công việc.		
H. Công khai thừa nhận sai lầm, khuyết điểm của bản thân cũng là một biểu hiện của tôn trọng sự thật.		
I. Người tôn trọng sự thật là người luôn tìm mọi cách để phát hiện và chỉ trích những sai lầm của người khác.		

5. Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi

CÁI GIÁ CỦA TÔN TRỌNG SỰ THẬT

Một buổi chiều thứ bảy đầy nắng ở thành phố Oklahoma (miền Nam nước Mỹ), một người bố dẫn hai đứa con của mình đến vui chơi tại một sở thú. Người bố tiến đến quầy vé và hỏi:

– Vé vào cửa là bao nhiêu? Bán cho tôi ba vé.

Người bán vé trả lời:

– 3 đô la một vé. Chúng tôi đặc biệt miễn phí cho trẻ em dưới sáu tuổi. Các cậu bé này bao nhiêu tuổi?

– Đứa lớn sáu tuổi và đứa nhỏ thì lên ba. Như vậy tôi phải trả cho ông 6 đô la tất cả. – Người bố trả lời.

Người bán vé ngước lên với cặp mắt ngạc nhiên:

– Sao ông không nói rằng đứa lớn chỉ mới năm tuổi? Như thế có phải là tiết kiệm được 3 đô la không?

Người bố nhìn người bán vé rồi chậm rãi nói:

– Dĩ nhiên, tôi có thể nói như vậy và ông cũng sẽ không nhận ra. Nhưng bọn trẻ thì biết đấy. Tôi không muốn bán đi sự kính trọng của những đứa con và phẩm chất tôn trọng sự thật của mình chỉ với 3 đô la.

(Hồng Diễm – Theo *The Stories of Life*)

a) Người bố trong câu chuyện trên đã tôn trọng sự thật như thế nào?

b) Từ câu chuyện trên, em thấy tôn trọng sự thật mang lại ý nghĩa gì cho mỗi người trong cuộc sống?

c) Em rút ra được bài học gì cho bản thân qua câu chuyện trên?

6. Em lựa chọn cách giải quyết nào trong những tình huống dưới đây? Giải thích vì sao.

1) Trong quá trình thảo luận nhóm với nhau, em sẽ:

A. Nghe theo ý kiến nào được nhiều bạn đồng tình nhất.

B. Lắng nghe ý kiến của bạn, tự đánh giá ý kiến nào đúng đắn nhất thì theo.

C. Không bao giờ đưa ra ý kiến của riêng mình.

2) Khi người bạn thân của em mắc khuyết điểm, em sẽ:

A. Bỏ qua khuyết điểm đó và vẫn chơi thân với bạn như bình thường.

B. Xa lánh, không chơi với bạn.

C. Nói thật về khuyết điểm của bạn và giúp đỡ bạn sửa chữa.

3) Khi em thấy cô giáo tiếng Anh dịch nhầm một câu thoại, em sẽ:

A. Vẫn nghe theo cô giáo.

B. Tự mình dịch lại cho đúng.

C. Xin phép cô giáo được trao đổi và trình bày ý kiến của mình.

7. Khi gặp những tình huống dưới đây, em sẽ xử lí như thế nào?

A. Em chứng kiến bạn của em đăng một thông tin không đúng sự thật về em lên Facebook.

B. Em được bạn nhờ đứng ra làm chứng về một điều không đúng sự thật.

C. Em bị người khác đe doạ để không được nói ra sự thật cho người khác biết.

D. Em thấy một người cố tình trả thiếu tiền khi mua vé số của người mù.

E. Em thấy kẻ gian móc túi một hành khách trên xe buýt.

8. Hãy đọc những trường hợp sau và trả lời câu hỏi:

a) Sau khi phát bài kiểm tra, cô giáo yêu cầu cả lớp đọc kết quả bài làm để cô giáo ghi vào sổ. Điểm bài làm của Thảo là 8 nhưng Thảo đọc nhầm thành 9. Vài ngày sau, Thảo mới phát hiện ra mình đã đọc nhầm điểm cho cô giáo.

Trong trường hợp trên, theo em, Thảo nên làm thế nào?

b) Trong lúc chạy nhanh vào lớp học cho kịp giờ, Hậu vô tình làm vỡ chậu hoa trong góc hàng lang. Lúc này chỉ có Bình nhìn thấy. Sợ bị phát hiện nên Hậu nhờ Bình giấu kín chuyện và không nói cho ai biết.

Trong trường hợp trên, theo em, Bình nên làm thế nào?

c) Trong một tiết tự quản, giữa Thanh và Tùng có xảy ra xô xát rồi dẫn đến đánh nhau. Hạnh ngồi giữa hai bạn và chứng kiến toàn bộ sự việc. Ngày hôm sau, cô giáo chủ nhiệm yêu cầu cả ba bạn tường trình lại sự việc. Nhưng nghĩ rằng tốt nhất là nên đứng ngoài cuộc và cũng để tránh mất lòng bạn bè nên Hạnh đã nói với cô giáo là không biết gì về chuyện đó.

Trong trường hợp trên, theo em, Hạnh nên xử lí như thế nào?

9. Gần đây, Thương tâm sự với Hải về những khó khăn mà gia đình mình gặp phải và muốn Hải hứa không được nói với ai. Bố ốm nặng, thu nhập của gia đình không đủ trang trải, Thương phải dành nhiều thời gian cho việc phụ giúp công việc gia đình khiến việc học hành sa sút và bị cô giáo nhắc nhở. Hải rất muốn nói cho cô

giáo biết sự thật về hoàn cảnh của gia đình Thương để bạn được cảm thông và giúp đỡ. Nhưng vì đã hứa với Thương nên Hải băn khoăn không biết có nên nói sự thật này hay không?

Theo em, Hải có nên nói sự thật về hoàn cảnh của Thương không? Vì sao?

10. Sau giờ tan học, Hùng và Nhân rủ nhau chơi đá bóng ở công viên. Sau khi chơi xong, quá khát nước, Hùng đã tự động lấy tiền mà mẹ đưa đóng học phí để mua kem và mời Nhân cùng ăn. Về nhà, Hùng nói dối mẹ là đã đánh rơi tiền học phí. Vì có bạn làm chứng nên mẹ không trách phạt và cho Hùng khoản tiền khác để đóng học phí.

a) Em có nhận xét gì về hành vi của cả hai bạn Hùng và Nhân?

b) Việc làm của Hùng có thể dẫn đến những hậu quả gì?

11. Hãy kể lại một việc làm thể hiện việc em đã tôn trọng sự thật, lợi ích mang lại và biện pháp phát huy.

Việc làm tôn trọng sự thật	Lợi ích	Biện pháp phát huy

Cánh Diều

BÀI 5

TỰ LẬP

1. Quan sát các hình ảnh dưới đây và cho biết các bạn trong hình đã thể hiện tự lập qua những việc làm nào?

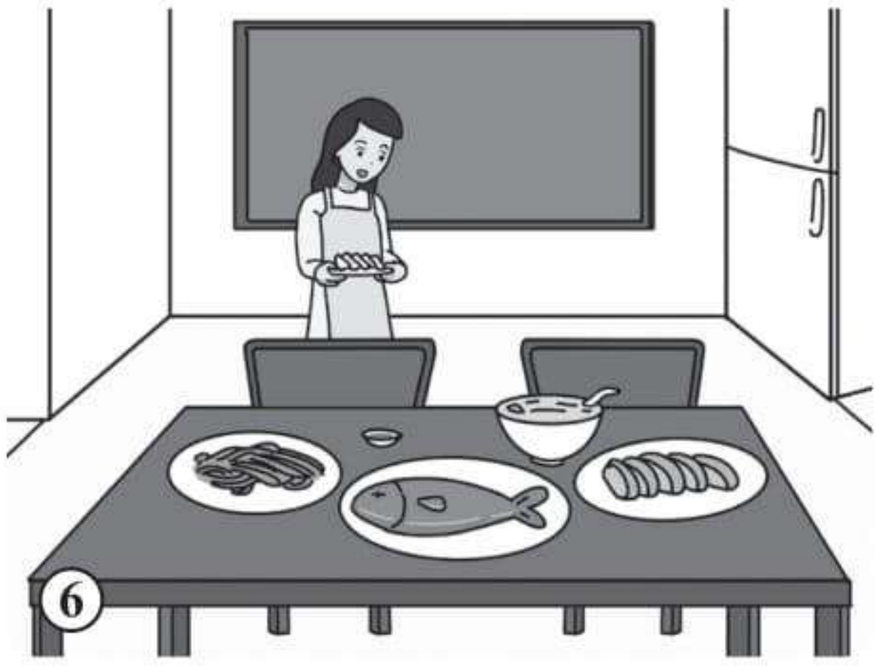

2. Hãy nối mỗi thông tin ở cột II với những thông tin tương ứng ở cột I sao cho phù hợp.

I	II
1. Tự lập	A. Giải quyết hiệu quả công việc.
2. Biểu hiện của tự lập	B. Giúp làm chủ được suy nghĩ và tự chịu trách nhiệm trước những việc mình làm.
3. Ý nghĩa của tự lập	C. Tự làm lấy công việc bằng khả năng và sức lực của mình.
	D. Có ý chí nỗ lực phấn đấu để hoàn thành công việc.
	E. Kiên trì, bền bỉ thực hiện kế hoạch đã đề ra.
	G. Giúp rèn luyện sự tự tin, bản lĩnh trong cuộc sống.
	H. Tự mình tìm cách vượt qua khó khăn.
	I. Nhận được sự kính trọng của mọi người.

3. Việc làm của bạn nào dưới đây thể hiện tính tự lập?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Hằng ngày, Lan đều tự mình làm những việc cá nhân mà không cần bố mẹ giúp đỡ.

B. Trong học tập và hoạt động tập thể ở trường, Hoàng luôn tự mình hoàn thành các nhiệm vụ được giao.

C. Nhà có người giúp việc nhưng Toàn vẫn tự mình dọn dẹp phòng ngủ và đồ dùng cá nhân của mình.

D. Thành chỉ tham khảo đáp án sau khi đã tự mình giải xong bài tập.

E. Tuy nhà ở gần trường nhưng mỗi ngày Tài vẫn đòi bố mẹ đưa đón đi học.

G. Mỗi khi gặp khó khăn, nếu vấn đề nằm trong khả năng thực hiện, Trang luôn tự mình tìm cách giải quyết.

4. Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến nào dưới đây? Giải thích vì sao.

(Đánh dấu X vào ô tương ứng)

Ý kiến	Đồng tình	Không đồng tình
A. Tính tự lập của con người không tự nhiên có, mà phải nhờ rèn luyện hằng ngày.		
B. Chỉ có người nào có hoàn cảnh khó khăn mới cần đến đức tính tự lập.		
C. Sống tự lập dễ khiến con người trở nên ích kỉ, độc đoán.		
D. Tính tự lập sẽ giúp cho mỗi người tự giác, có sức mạnh và luôn sáng tạo.		
E. Người có tính tự lập vẫn cần đến sự giúp đỡ và hợp tác của những người xung quanh.		

5. Để rèn luyện tính tự lập, chúng ta cần thực hiện tốt những yêu cầu nào sau đây?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Chủ động vạch ra mục tiêu và lập kế hoạch giải quyết công việc.

B. Dù vượt quá khả năng của mình vẫn không tìm kiếm sự trợ giúp.

C. Luôn tự đánh giá, tự rút kinh nghiệm cho bản thân sau mỗi hoạt động.

D. Tìm ngay đến sự trợ giúp của người khác khi bắt đầu thực hiện.

E. Luôn kiểm tra để điều chỉnh các kế hoạch của bản thân cho phù hợp.

G. Luôn nỗ lực để vượt qua những khó khăn, thử thách.

6. Đọc những tình huống dưới đây và trả lời câu hỏi:

a) Nhà của Minh ở gần trường học nhưng lại hay đi học muộn. Khi được hỏi lí do thì Minh trả lời: "Tại bố mẹ không gọi mình dậy đúng giờ.".

Nếu là bạn của Minh, em sẽ làm gì?

b) Ngày mai, lớp của Quang đi dã ngoại nhưng bạn không tự chuẩn bị đồ mà nhờ chị gái chuẩn bị đồ dùng sẵn để mang đi.

Nếu là bạn của Quang, em khuyên bạn như thế nào?

c) Gặp bài toán khó, Dũng liền nhờ anh trai làm hộ bài để khỏi mất thời gian suy nghĩ.

Nếu là bạn của Dũng, em sẽ nói gì với bạn?

7. Các bạn trong lớp tới rủ Huệ đi học nhóm. Huệ từ chối không tham gia vì bạn cho rằng học nhóm sẽ dẫn tới sự ỷ lại, dựa dẫm vào người khác, do đó sẽ không rèn luyện được tính tự lập của mỗi người.

Em có đồng ý với quan điểm của Huệ hay không? Tại sao?

8. Năm nay lên lớp 6, Trung cho rằng mình đã lớn nên có thể tự quyết định tất cả mọi việc mà không cần phải hỏi ý kiến bố mẹ. Cuối tuần trước Trung đi chơi xa với một nhóm bạn mà không báo cho bố mẹ biết. Trung còn tự ý cho một bạn cùng lớp mượn chiếc xe đạp của mình. Khi bố mẹ hỏi về những việc đó, Trung nói: "Con lớn rồi, có thể tự lập được, bố mẹ không phải lo.".

a) Theo em, việc làm của Trung có phải là thể hiện tính tự lập không? Vì sao?

b) Nếu là bạn của Trung, em sẽ góp ý với bạn như thế nào?

9. Đọc bài báo tiếng Anh, có một cụm từ Hoàng thấy khó hiểu. Hoàng đã tra từ điển để tìm cụm từ đó, nhưng trong từ điển không thấy. Hoàng định tới nhờ cô giáo dạy tiếng Anh giải thích. Hoàng chia sẻ ý định đó với Tuấn. Tuấn khuyên Hoàng hãy nỗ lực tìm hiểu thêm, không nên hỏi cô giáo vì như thế là không có tính tự lập.

a) Em có đồng ý với lời khuyên của Tuấn hay không? Tại sao?

b) Nếu là Tuấn, em sẽ nói gì với Hoàng?

10. Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi

HAI BÀN TAY

Năm ấy, Bác Hồ còn trẻ lắm, mới khoảng 21 tuổi. Một hôm, anh Ba – tên của Bác hồi ấy, cùng một người bạn đi dạo khắp thành phố Sài Gòn, rồi bỗng đột nhiên anh Ba hỏi người bạn cùng đi:

– Anh Lê, anh có yêu nước không?

Người bạn đột nhiên đáp:

– Tất nhiên là có chứ!

Anh Ba nói tiếp:

– Tôi muốn đi ra nước ngoài, xem nước Pháp và các nước khác. Sau khi xem xét họ làm như thế nào, tôi sẽ trở về giúp đồng bào chúng ta. Nhưng đi một mình, thật ra cũng có nhiều mạo hiểm, ví như đau ốm,… Anh muốn đi với tôi không?

Anh Lê đáp:

– Nhưng bạn ơi! Chúng ta lấy đâu ra tiền mà đi?

– Đây, tiền đây. – Anh Ba vừa nói vừa giơ hai bàn tay – Chúng ta sẽ làm việc, chúng ta sẽ làm bất cứ việc gì mà sống và để đi. Anh cùng đi với tôi chứ?

Bị lôi cuốn vì lòng hăng hái của Bác, người bạn đồng ý. Nhưng sau khi suy nghĩ kĩ về chuyến đi có vẻ phiêu lưu, anh Lê không có đủ can đảm để giữ lời hứa. Còn Bác Hồ đã đi ra nước ngoài bằng chính đôi bàn tay của mình. Bác đã làm nhiều nghề khác nhau: phụ bếp, bồi bàn, quét tuyết,… và đi khắp năm châu, bốn biển để tìm con đường cứu dân, cứu nước khỏi ách đô hộ của thực dân phong kiến, giải phóng cho dân tộc.

(Theo *Bác Hồ kính yêu*, NXB Kim Đồng, Hà Nội, 1980)

a) Đức tính tự lập của Bác Hồ được thể hiện như thế nào qua câu chuyện trên?

b) Đức tính ấy đã giúp Bác Hồ điều gì?

c) Em rút ra được bài học gì cho bản thân qua câu chuyện trên?

11. Câu tục ngữ, ca dao nào dưới đây nói về tính tự lập?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Thân tự lập thân.

B. Vung tay quá trán.

C. Tự lực cánh sinh.

D. Nhường cơm sẻ áo.

E. Có làm thì mới có ăn
Không dưng ai dễ đem phần tới cho.

G. Nước lã mà vã nên hồ
Tay không mà nổi cơ đồ mới ngoan.

12. Hãy viết lại những việc làm của bản thân em *cần tự mình thực hiện* trong các hoạt động dưới đây:

Hoạt động	Nhiệm vụ
Trong học tập	
Trong sinh hoạt hằng ngày	
Trong hoạt động tập thể	
Trong cuộc sống cộng đồng	

13. Hãy sưu tầm một số tấm gương học sinh, sinh viên nghèo vượt khó, tự lập thân lập nghiệp, thành công trong cuộc sống và nêu cảm nghĩ của mình trước các tấm gương đó.

Cánh Diều

BÀI 6

TỰ NHẬN THỨC BẢN THÂN

1. Theo em, những dấu hiệu nào cho biết một người có khả năng tự nhận thức bản thân?

2. Khi một người biết nhìn nhận, đánh giá về khả năng, thái độ, hành vi, việc làm, điểm mạnh, điểm yếu,… của bản thân, người đó được gọi là người như thế nào?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Tự nhận thức bản thân.

B. Tự hoàn thiện bản thân.

C. Tự phát triển bản thân.

D. Tự rèn luyện bản thân.

3. Trong những trường hợp sau đây, đâu là biểu hiện của tự nhận thức bản thân?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Lan học giỏi Tiếng Anh nên khi cô giáo giao nhiệm vụ theo nhóm, Lan quyết định chọn ý tưởng của riêng mình mà không lắng nghe ý kiến của các bạn khác.

B. Mỗi khi các bạn nhận xét không đúng về mình thì Tuấn lại tự trách bản thân là kém cỏi.

C. Sau khi thuyết trình trước lớp, Hương hỏi những người bạn cùng tổ về cách nói của mình để tự điều chỉnh cho tốt hơn.

D. Dựa vào kết quả xem tử vi, Thành nhận ra được những ưu điểm và nhược điểm của bản thân.

4. Những việc nào dưới đây học sinh nên làm để phát huy khả năng tự nhận thức bản thân?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Tự tin vào bản thân, quý trọng bản thân.

B. Mơ ước được trở thành người khác.

C. Phát huy điểm mạnh, khắc phục điểm yếu của bản thân.

D. Học hỏi những điều hay, điểm tốt của người khác.

E. Đánh giá mình thấp hơn khả năng thực tế.

G. Tìm đến những người tin cậy để được trợ giúp.

5. Những trường hợp nào sau đây thể hiện một người biết hay chưa biết tôn trọng bản thân?

(Đánh dấu X vào ô tương ứng)

	Biết tôn trọng bản thân	**Chưa biết tôn trọng bản thân**
A. Hoa thích tự chăm sóc, tự phục vụ bản thân.		
B. Vân rất thất vọng vì chiều cao của mình không bằng các bạn khác.		
C. Hoàn cảnh gia đình khó khăn nhưng An vẫn cố gắng học tốt và hoà đồng với bạn bè.		
D. Dũng rất hay thay đổi kiểu tóc và trang phục sao cho thật giống với thần tượng của mình.		
E. Dù nhà cách xa trường nhưng Tuấn vẫn cố gắng không đi học muộn buổi nào.		
G. Mỗi khi bạn thân của mình đưa ra lời khuyên, Hà đều cố gắng làm theo lời bạn.		

6. Quan sát các hình ảnh cùng những lời tự nhận xét bản thân của những người trong hình ảnh dưới đây và cho biết mỗi người đã có cách tự nhận thức bản thân nào?

Hình 1. Bạn Mai đang suy ngẫm về ước mơ, sở thích và ưu điểm, nhược điểm của bản thân.

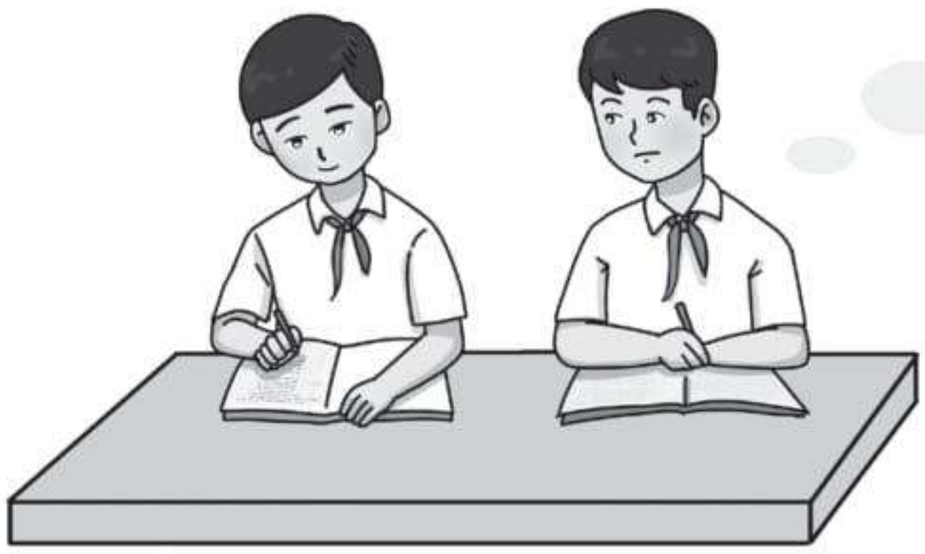

Hình 2. Bạn Tiến học hỏi về ưu điểm của bạn Hiếu (học sinh giỏi trong lớp).

Cánh Diều

Hình 3. Được cô giáo khen nên Minh rất vui.

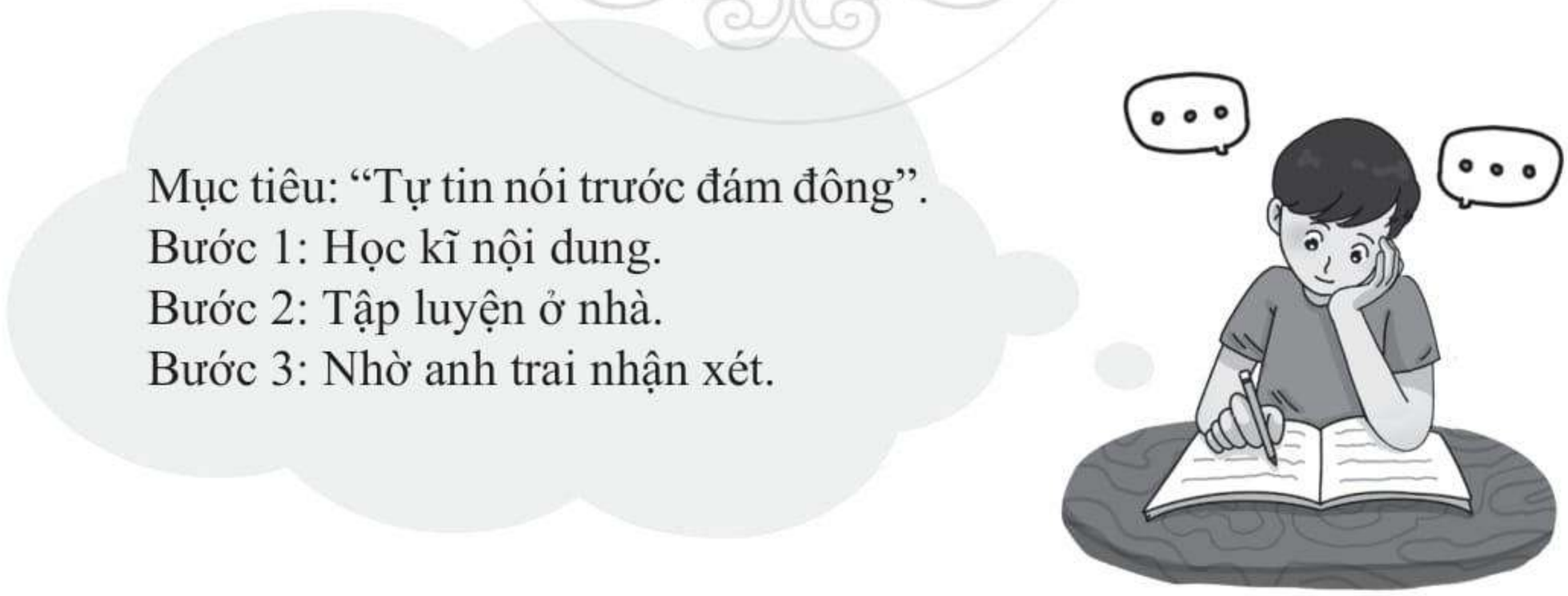

Hình 4. Bạn Tuấn đang lên kế hoạch thay đổi bản thân.

7. Em hãy ghép ý ở cột I với ý ở cột II để tạo thành thông điệp có ý nghĩa về tự nhận thức bản thân:

I	II
1. Hãy tự yêu thương bản thân mình,	A. thì khó khăn và thử thách cũng không thể đánh bại chúng ta.
2. Khi có niềm tin vào chính bản thân mình,	B. bạn phải tự toả ra ánh sáng của riêng mình.
3. Hãy là chính mình,	C. bởi vì mỗi chúng ta đều là một sự khác biệt.
4. Để trở thành một ngôi sao,	D. thay vì mơ ước trở thành một người khác.
5. Chúng ta không thể yêu thương được ai khác	E. nếu chúng ta không học được cách yêu thương chính bản thân mình.

8. Chị Thương (Thường Tín, Hà Nội) là một nghệ nhân khuyết tật có nghị lực phi thường. Không mặc cảm về khiếm khuyết của bản thân, ngay từ nhỏ chị Thương đã chăm chỉ học nghề thêu truyền thống của quê hương. Chị luôn có niềm tin mãnh liệt vào bản thân rằng chị sẽ thành công vào một ngày nào đó. Bằng sự nỗ lực không ngừng nghỉ, chị đã cho ra đời nhiều tác phẩm tranh thêu đạt giải cao trong các cuộc thi. Tính đến nay, chị đã dạy nghề cho gần 500 người trong thôn và trẻ em, người khuyết tật ở các nơi khác như Hà Nội, Hà Giang, Quảng Ninh, Hà Tĩnh,…

a) Em học hỏi điều gì từ tấm gương của chị Thương?

b) Điều gì đã giúp chị Thương vượt lên trên hoàn cảnh của mình?

9. Do học giỏi nhất lớp nên Hân được các bạn lớp 6A3 cử làm đại diện tham gia cuộc thi "Rung chuông vàng" toàn trường. Kết thúc cuộc thi, Hân không được lọt vào vòng chung kết. Hân đã khóc và tự trách bản thân mình rất nhiều. Hân tự viết vào vở mình những dòng chữ "đồ thất bại", "kẻ thua cuộc".

Nếu là bạn thân của Hân, em sẽ khuyên bạn như thế nào?

10. Điều gì sẽ xảy ra khi một người tự đánh giá quá thấp hoặc quá cao khả năng của bản thân mình?

11. Việc tự nhận ra những điểm mạnh, điểm yếu của bản thân mình sẽ giúp ích gì cho em trong học tập và trong các hoạt động khác?

12. Em có suy nghĩ gì về câu nói: "Khi chúng ta biết tôn trọng bản thân mình thì sẽ dễ dàng tôn trọng được người khác."?

13. Có quan điểm cho rằng, cách tốt nhất để tự nhận thức bản thân là lắng nghe những lời nhận xét của người khác về mình. Em có đồng ý với quan điểm đó không? Tại sao?

Cánh Diều

BÀI 7

ỨNG PHÓ VỚI CÁC TÌNH HUỐNG NGUY HIỂM TỪ CON NGƯỜI

1. Tình huống nào dưới đây là tình huống nguy hiểm từ con người?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Mai đi lạc trên đường rất đông người.

B. Lâm đi học thêm về muộn và thường đi xe đạp một mình qua đường vắng.

C. Trên đường đi học về, Long và Tiến thường bị một nhóm thanh niên bắt nạt, doạ dẫm, đòi đưa tiền.

D. Trời mưa, Trung bị trượt chân ngã trước cổng trường.

E. Bác N đang điều khiển xe máy thì bị cướp giật, cả người và xe ngã xuống đường.

G. Trên đoạn đường đi học tiếp giáp hai thôn, Lan và Hương hay bị nhóm con trai trêu ghẹo, sàm sỡ.

2. Quan sát các hình ảnh và cho biết, những tình huống dưới đây nguy hiểm như thế nào?

Cánh Diều

3. Những việc làm nào dưới đây là nên làm hoặc không nên làm khi ứng phó với các tình huống nguy hiểm từ con người?

(Đánh dấu X vào ô tương ứng)

Việc làm	Nên	Không nên
A. Cảnh giác với người lạ khi đi một mình trên đường.		
B. Giữ bí mật khi bị người khác trêu ghẹo.		
C. Đi chơi với người mới quen trên mạng.		
D. Đi chơi với bạn bè ở những nơi vắng vẻ, xa nhà.		
E. Gọi điện/tìm kiếm sự trợ giúp của người lớn khi cảm thấy không an toàn.		
G. Kết bạn, nói chuyện nhiều với người lạ trên Facebook.		
H. Ở nông thôn, nhưng đi chơi với các bạn đến 10 giờ mới về nhà.		

4. Cách ứng phó nào tương ứng với mỗi bước ứng phó nào trong tình huống nguy hiểm từ con người dưới đây?

(Nối một cách ứng phó ở cột I với một bước ứng phó ở cột II cho phù hợp)

I	II
A. Hoàng nhận thấy đối tượng bắt nạt mình là học sinh lớp 8 thường hay gây gổ, đánh nhau trong trường. Đối tượng này yêu cầu Nam phải ở lại cuối buổi học để "dạy bảo Nam một bài học".	1. Chọn phương án ứng phó phù hợp
B. Hoàng nghĩ, trong trường hợp này tốt nhất là gọi điện cho cô giáo chủ nhiệm.	2. Nhận diện, đánh giá tình huống nguy hiểm
C. Hoàng nghĩ đến các cách ứng phó: hét to, kêu cứu, gọi điện thoại cho người thân, chạy đến chỗ đông người,…	3. Liệt kê các phương án thoát khỏi tình huống nguy hiểm

5. Đọc tình huống dưới đây và trả lời câu hỏi

Qua mạng xã hội Facebook, H có làm quen với một bạn nữ có nickname là Em Q. Sau một thời gian nói chuyện, bạn nữ ngỏ lời rủ H đi chơi xa. Nghe lời bạn, vào một buổi sớm, nhân lúc bố mẹ còn đang ngủ, H đã trốn khỏi nhà lên taxi cùng bạn và nhắn lại gia đình là đi chơi ở thành phố.

Để có tiền đi taxi, Q đã gợi ý cho H đưa điện thoại cho mình mang đi cầm đồ. Đi được khoảng hơn 1 giờ, H cảm thấy bất an, muốn về, nhưng Q nói đi cố thêm 20km nữa đến một nơi khác để Q đòi tiền một người quen và sẽ chuộc lại điện thoại, H đành nghe theo Q. Tuy nhiên, do ngủ quên trên xe nên H không nhìn đường. Lúc tỉnh dậy, H mới biết mình đang ở một tỉnh khác cách xa nhà.

Sau khi biết con gái đi khỏi nhà mà không liên lạc được, bố mẹ H đã trình báo chính quyền địa phương, đồng thời đăng tải thông tin tìm kiếm H lên mạng Facebook để nhờ cộng đồng mạng tìm kiếm, giúp đỡ nhưng đến tận 3 ngày sau vẫn không có một tin tức gì hồi đáp.

Đến khoảng 23h ngày 17/9, bố của H bất ngờ nhận được cuộc điện thoại từ công an tỉnh khác (cách nhà H gần 200km) thông báo tìm thấy H cùng với kẻ lừa đảo là Q. Nhận được tin báo, gia đình H đã ngay lập tức đi đón con gái. Gặp bố cùng anh trai, H khóc mãi.

a) Trong câu chuyện trên, tình huống mà H đã trải qua có mối nguy hiểm như thế nào?

b) Theo em, học sinh cần tránh điều gì qua tình huống trên?

6. Trong thang máy chỉ có một mình Phương và một người đàn ông lạ mặt. Phương có cảm giác người đàn ông đang nhìn mình chăm chú một cách bất thường.

a) Mối nguy hiểm nào Phương có thể gặp phải trong tình huống trên?

b) Nếu là Phương, em sẽ ứng phó như thế nào?

7. Gần đây, Vũ bị một nhóm học sinh lớp trên ở trường bên cạnh bắt nạt, doạ dẫm. Vì biết nhà Vũ khá giả, nên chúng bắt Vũ mỗi ngày phải nộp cho chúng 50 000 đ. Bọn chúng doạ, nếu Vũ không nộp thì sẽ bị chúng không cho đi đến trường.

Theo em, Vũ phải lựa chọn cách xử lí nào sau đây?

A. Im lặng, lấy tiền của bố mẹ để làm theo yêu cầu của bọn bắt nạt.

B. Nói với cô giáo và bố mẹ về trường hợp của mình.

C. Lẳng lặng không nghe lời bọn chúng, nhưng cũng không nói với ai.

8. Em nên làm gì trong các tình huống sau đây?

A. Khi phát hiện mình đang bị theo dõi.

B. Khi bị một người lạ túm chặt không cho đi.

C. Khi có người lạ nhận là bạn thân của bố, mẹ hoặc họ hàng với mình khi em đang ở nhà một mình.

D. Khi có ai đó đe doạ em hoặc người thân của em trên mạng.

E. Đang đợi thang máy thì có một số người lạ xuất hiện rủ đi chơi, em có nên đi cùng họ không?

Cánh Diều

BÀI 8

ỨNG PHÓ VỚI CÁC TÌNH HUỐNG NGUY HIỂM TỪ THIÊN NHIÊN

1. Các tình huống sau đây có phải là tình huống nguy hiểm từ thiên nhiên không? Vì sao?

A. Một cành cây to bị gãy xuống sân trường trong khi các bạn học sinh đang chơi đùa.

B. Đang là đợt nắng nóng nên nhiệt độ ngoài trời lên tới 40 độ C.

C. Trên trời xuất hiện các đám mây ngũ sắc với nhiều hình dạng khác nhau.

D. Mưa lớn kéo dài ở các tỉnh miền núi.

E. Trong mùa đông đột nhiên xuất hiện những ngày thời tiết oi bức.

2. Nhận thấy trên trời có dấu hiệu của sấm sét nổi lên, các bạn học sinh sợ hãi chạy vào lớp học. Trung liền nói với các bạn: "Sấm sét là hiện tượng tự nhiên bình thường, không gây nguy hiểm. Chỉ có ai nhát gan thì mới sợ thôi!".

Em có đồng tình với ý kiến của Trung không? Tại sao?

3. Quan sát các hình ảnh dưới đây và trả lời câu hỏi:

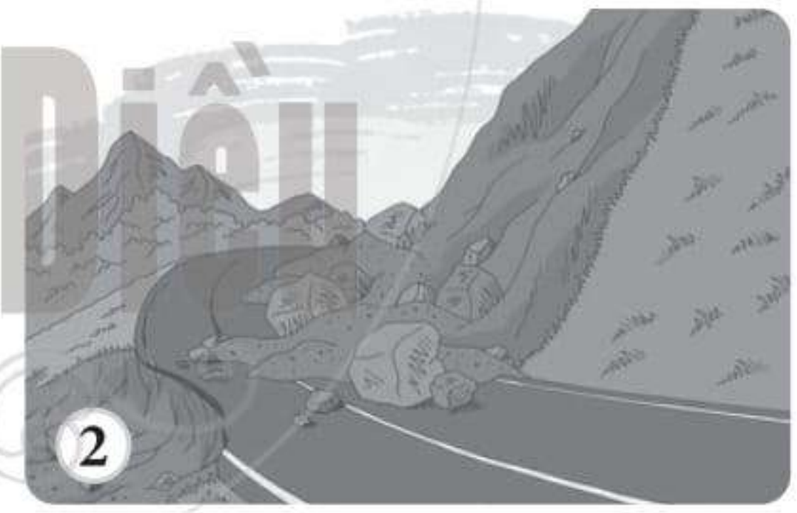

a) Nêu các cách ứng phó với những tình huống nguy hiểm trên.

b) Hiểu biết về các cách ứng phó với những tình huống nguy hiểm từ thiên nhiên có ý nghĩa như thế nào đối với mỗi chúng ta?

4. Nên làm gì khi xuất hiện lũ lụt trong lúc em đang ở ngoài đường?

A. Lội xuống nước, tìm mọi cách để về nhà.

B. Chạy thật nhanh đến khu vực an toàn theo sự chỉ dẫn của người lớn.

C. Trèo lên cây cao để tránh lũ.

D. Ở nguyên vị trí, đợi bố mẹ hoặc người thân đến ứng cứu.

5. Để ứng phó với những nguy hiểm từ thiên nhiên, các nhà khoa học khuyên mỗi gia đình nên chuẩn bị túi dự phòng cho trường hợp rủi ro có thể xảy đến.

Theo em, túi dự phòng nên có những vật dụng nào sau đây?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

Vật dụng dự phòng

A. Nước, đồ ăn khô (đóng gói).
B. Dụng cụ sơ cứu, xà phòng.
C. Chăn, màn.
D. Quần áo nhẹ, dễ di chuyển.
E. Đèn pin, radio chạy bằng pin, điện thoại di động.
G. Giày, dép.
H. Thuốc giảm đau, hạ sốt, tiêu chảy.
I. Sách, báo.
K. Bát, đĩa, cốc, thìa.
L. Dao nhiều chức năng.

Cánh Diều

6. Những hành động, việc làm nào dưới đây nên và không nên làm khi ứng phó với các tình huống nguy hiểm từ thiên nhiên?

Hành động, việc làm	Nên	Không nên
A. Sử dụng các thiết bị điện bình thường khi có bão, mưa giông, lũ lụt.		
B. Tìm đến tầng hầm hoặc tầng trệt của công trình kết cấu bằng bê tông.		
C. Thường xuyên theo dõi thông tin cảnh báo về thiên tai.		
D. Tránh xa các vật dụng bằng kim loại, trạm biến áp, cột, đường dây điện khi có sét.		
E. Leo lên nóc nhà để tránh bão, lốc xoáy.		

7. Khi đang ở nhà thì Tuấn thấy trời nổi giông bão rất mạnh. Để đảm bảo an toàn và ứng phó với nguy hiểm từ cơn bão, Tuấn không biết mình cần làm những việc gì.

Em hãy đưa ra gợi ý cho Tuấn để có thể ứng phó với nguy hiểm trong tình huống này?

8. Một nhóm bạn đang chơi ở đầu xóm thì có cơn mưa đá xuất hiện. Do chưa bao giờ được nhìn thấy các viên đá trong suốt rơi xuống mặt đất, các bạn đều thích thú reo hò và thi nhau đội mũ, chạy ra khỏi chỗ trú mưa để tìm nhặt đá. Vì mải đùa nghịch nên các bạn không để ý trời mưa mỗi lúc một to hơn, kèm theo tiếng sấm sét đang rất gần.

a) Nguy hiểm nào có thể xảy đến với các bạn trong tình huống trên?

b) Khi có hiện tượng mưa đá kèm với sấm sét, các bạn học sinh cần làm gì để thoát khỏi nguy hiểm?

Cánh Diều

BÀI 9

TIẾT KIỆM

1. Việc làm nào dưới đây thể hiện tính tiết kiệm?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Dùng bóng đèn mờ để học bài cho đỡ tốn kém.

B. Giữ gìn sách vở, đồ dùng cẩn thận.

C. Ít giặt quần áo cho lâu cũ.

D. Tính toán hợp lí mỗi khi mua sắm đồ dùng cá nhân.

E. Mua đồ dùng cũ cho đỡ tốn tiền.

G. Không la cà quán game để dành thời gian học bài.

H. Dùng lại sách giáo khoa cũ của anh, chị lớp trên.

I. Luôn để đồ đạc đúng nơi quy định.

2. Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến nào dưới đây?

(Đánh dấu X vào ô tương ứng)

Ý kiến	Đồng tình	Không đồng tình
A. Tiết kiệm tiền là việc của người lớn, không phải của trẻ em.		
B. Cần tiết kiệm thường xuyên, trong mọi hoàn cảnh.		
C. Chỉ cần tiết kiệm khi kinh tế thiếu thốn, khi giàu thì không cần.		
D. Ai cũng cần chi tiêu tiết kiệm.		
E. Nên biết chi tiêu phù hợp với hoàn cảnh của mỗi người, mỗi gia đình.		
G. Chỉ cần tiết kiệm của mình, không cần tiết kiệm cho tập thể.		
H. Người biết tiết kiệm sẽ thực hiện được những mong muốn thiết thực của mình.		

Cánh Diều

3. Câu tục ngữ nào dưới đây nói về tiết kiệm?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Năng nhặt chặt bị.

B. Kiến tha lâu cũng đầy tổ.

C. Buôn tàu bán bè không bằng ăn dè hà tiện.

D. Thua keo này bày keo khác.

E. Chớ thấy sóng cả mà ngã tay chèo.

G. Của bền tại người.

H. Góp gió thành bão.

I. Khéo ăn thì no, khéo co thì ấm.

K. Làm khi lành để dành khi đau.

L. Có chí làm quan, có gan làm giàu.

4. Em có nhận xét gì về những hình ảnh dưới đây?

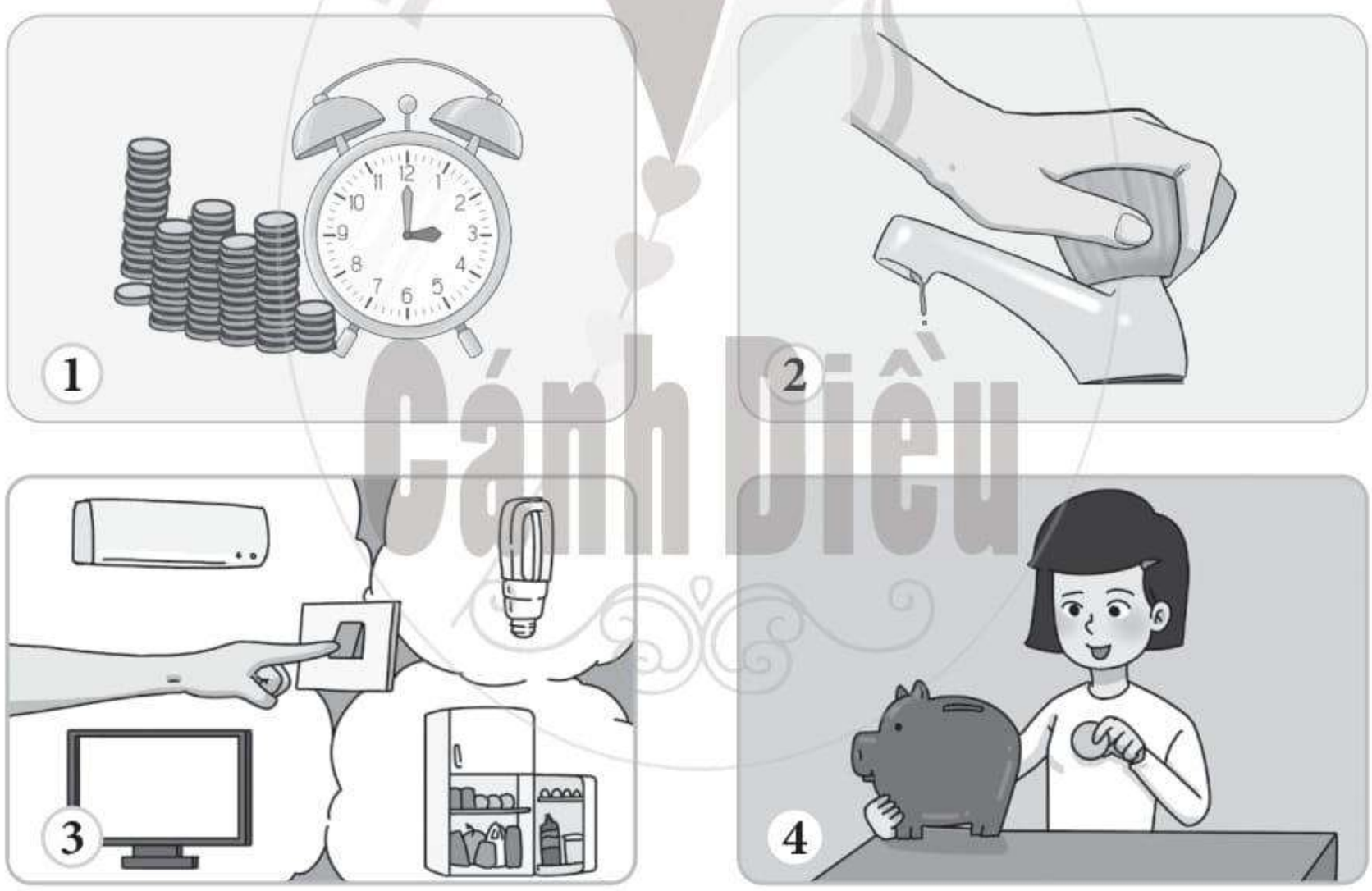

5. Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi

CÂU CHUYỆN VỀ THỰC HÀNH TIẾT KIỆM CỦA BÁC HỒ

Sinh thời, không ít hơn hai lần Bác Hồ kể lại câu chuyện Người dùng phong bì gửi công văn, thư từ. Lần thứ nhất, tháng 5 – 1949, Bác Hồ kể: "Trung bình một cái phong bì có kích thước giấy 180 phân vuông. Mỗi ngày các cơ quan, đoàn thể và tư nhân ít nhất cũng dùng hết một vạn cái phong bì, tức là 180 thước vuông giấy. Mỗi năm là 64 800 thước vuông giấy. Nếu ai cũng tiết kiệm, dùng một cái phong bì hai lần, thì

mỗi năm chỉ tốn một nửa số giấy, tức là 32 400 thước vuông. Còn 32 400 thước để dành cho các lớp bình dân học vụ thì chẳng tốt sao? Hơn nữa, nhờ sự tiết kiệm giấy, mà tiền bạc và công phu làm giấy có thể làm thêm việc kiến thiết khác, thì càng ích lợi hơn nữa.".

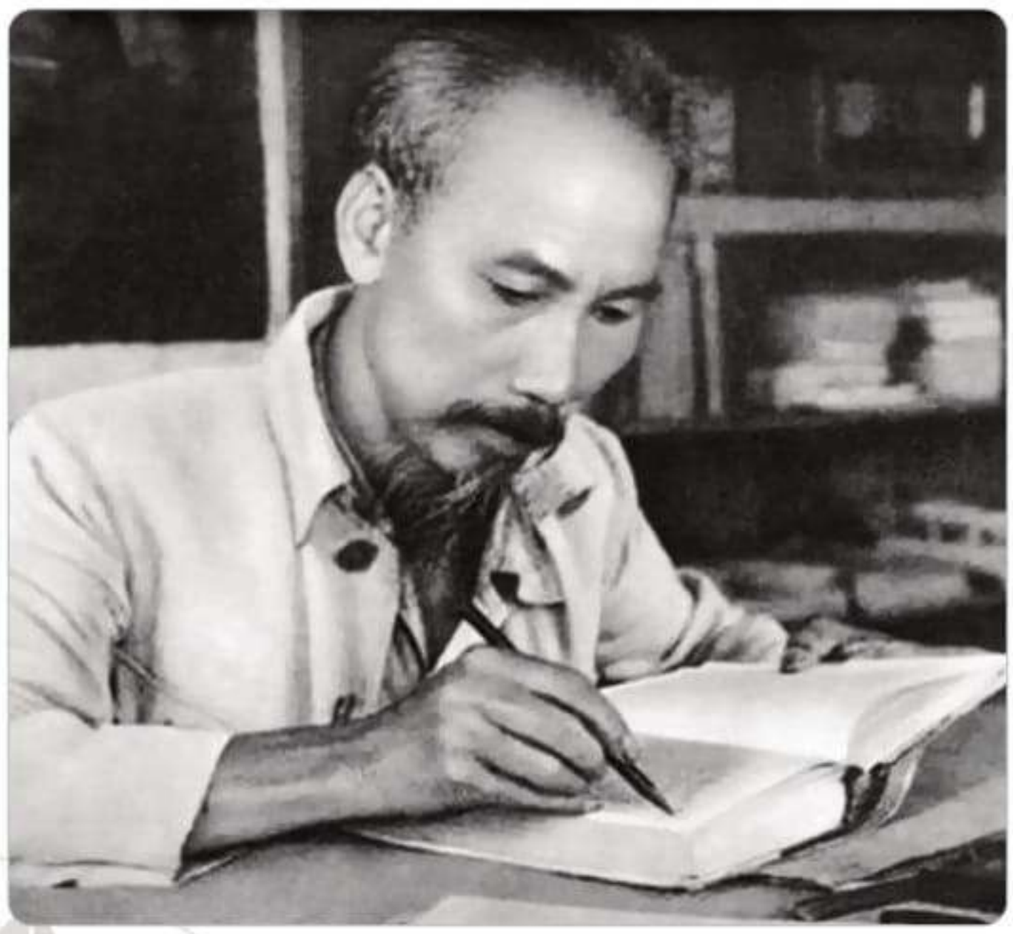

Sinh thời, Bác Hồ luôn có lối sống tiết kiệm, là tấm gương mẫu mực để chúng ta noi theo. Câu chuyện ngắn về sử dụng phong bì đã để lại bài học sâu sắc về thực hành tiết kiệm.

Năm 1952, nói về thực hành tiết kiệm, Bác Hồ dẫn ví dụ: "Cơ quan nào cũng dùng phong bì, nếu mỗi cơ quan đều tiết kiệm, một chiếc phong bì dùng hai, ba lần, thì mỗi năm Chính phủ có thể tiết kiệm được hàng chục tấn giấy.". Và Bác nhấn mạnh: "Đối với giấy như thế, đối với mọi thứ khác đều như thế.", bởi: "Giấy bút, vật liệu đều tốn tiền của Chính phủ, tức là của dân; ta cần phải tiết kiệm. Nếu một miếng giấy nhỏ đủ viết, thì chớ dùng một tờ to. Một cái phong bì có thể dùng hai, ba lần.". Và Bác đã làm để mọi người bắt chước: hằng ngày các văn bản Bác đều viết ở mặt sau của bản tin Thông tấn xã Việt Nam; còn phong bì Bác đều dùng lại phong bì của các nơi gửi tới đến hai, ba lần.

Đối với Bác Hồ, bất cứ làm việc gì, sử dụng cái gì dù lớn dù nhỏ cũng đều phải tiết kiệm. Bởi theo Bác, tiết kiệm cũng như cái thùng có đáy, nước đổ vào không thể đi đâu được. Thế nên, Bác Hồ luôn nhắc mọi người: "Cần với kiệm phải đi đôi với nhau, như hai chân của con người.". Bác Hồ còn dẫn câu ngạn ngữ để mọi người dễ hình dung cái kiểu cần mà không kiệm: "Làm chừng nào xào chừng ấy" thì: "cũng như một cái thùng không có đáy; nước đổ vào chừng nào chảy ra hết chừng ấy, không lại hoàn không.".

Trong khi căn dặn mọi người, mọi ngành, mọi cấp thường xuyên thực hành tiết kiệm, thì đồng thời, Bác Hồ cũng quan tâm làm cho mọi người hiểu rõ tiết kiệm không phải là khắc khổ, là bủn xỉn đến mức nhịn ăn, nhịn mặc, mà trái lại, tiết kiệm để tạo cho mức sống ngày càng được cải thiện, nâng cao hơn: "Nếu ta khéo tiết kiệm sức người, tiền của và thời giờ, thì với sức lao động và tiền tài của nước ta hiện nay, ta có thể tăng gia sản xuất gấp bội mà lực lượng của ta về mọi mặt cũng tăng gấp bội.".

(Theo *ditichhochiminhphuchutich.gov.vn*)

a) Lối sống tiết kiệm của Bác Hồ được thể hiện thế nào trong câu chuyện trên?

b) Bài học về sự tiết kiệm của Bác Hồ trong câu chuyện trên còn phù hợp với điều kiện hiện nay không? Vì sao?

6. Mùa Đông đến, trời rét. Mẹ muốn mua cho An một chiếc áo ấm mới để An đi học. Đối với gia đình nghèo như gia đình An thì việc chi tiêu mấy trăm nghìn đồng vào chiếc áo rét cũng là việc cần phải đắn đo suy nghĩ. Có bao nhiêu việc cần phải chi tiêu như tiền ăn hằng ngày của gia đình, tiền học phí của hai anh em An, tiền mua sách vở,… mà gia đình An làm nghề nông nên làm ra đồng tiền rất khó. Mặc dù rất thích có áo mới, nhưng thương bố mẹ, An nói với mẹ chiếc áo hiện nay của bạn còn mặc được, không cần mua áo mới lúc này.

a) Vì sao An nói với mẹ không cần mua áo mới nữa?

b) Em có thể học tập được điều gì ở An?

7. Năm nay lên lớp 6, Quân học ở trường trung học cơ sở cách nhà khoảng hơn 2km, Quân đi xe đạp khoảng 10 phút là đến trường. Đang đạp xe đến trường, Quân thấy một số bạn trong lớp có xe đạp điện, Quân muốn mình cũng có xe đạp điện để không thua kém bạn nào trong lớp. Quân ngỏ lời với bố mẹ:

– Bố ơi, ở lớp con có nhiều bạn có xe đạp điện mới mua đấy. Bố mua cho con một chiếc để thay chiếc xe đạp này nhé. Nhân tiện cũng là quà bố mẹ thưởng cho con vào học trung học cơ sở.

– Nhà mình gần trường, con cứ đi xe đạp đi học cũng được. Nhà mình còn nhiều khó khăn lắm con ạ! Đợi khi nào đỡ khó khăn hơn bố mẹ sẽ mua xe đạp điện cho con. – Bố của Quân nói.

– Bố mẹ không thương con, để con thua kém bạn bè rồi. – Quân dằn dỗi bố mẹ.

Theo em, Quân có nên đòi hỏi bố mẹ mua xe đạp điện cho mình không? Vì sao?

8. Có ý kiến cho rằng, lối sống tiết kiệm rất cần thiết đối với mỗi học sinh, là điều mà mỗi học sinh chúng ta nên học tập và rèn luyện ngay từ khi còn nhỏ.

Em có đồng ý với ý kiến này không? Giải thích vì sao.

BÀI 11

QUYỀN VÀ NGHĨA VỤ CƠ BẢN CỦA CÔNG DÂN

1. Quyền nào sau đây không phải là quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Quyền bất khả xâm phạm về đời sống riêng tư.

B. Quyền bất khả xâm phạm về thân thể.

C. Quyền bất khả xâm phạm về kinh doanh.

D. Quyền bất khả xâm phạm về chỗ ở.

2. Hình ảnh và thông tin dưới đây thể hiện những quyền và nghĩa vụ cơ bản nào của công dân?

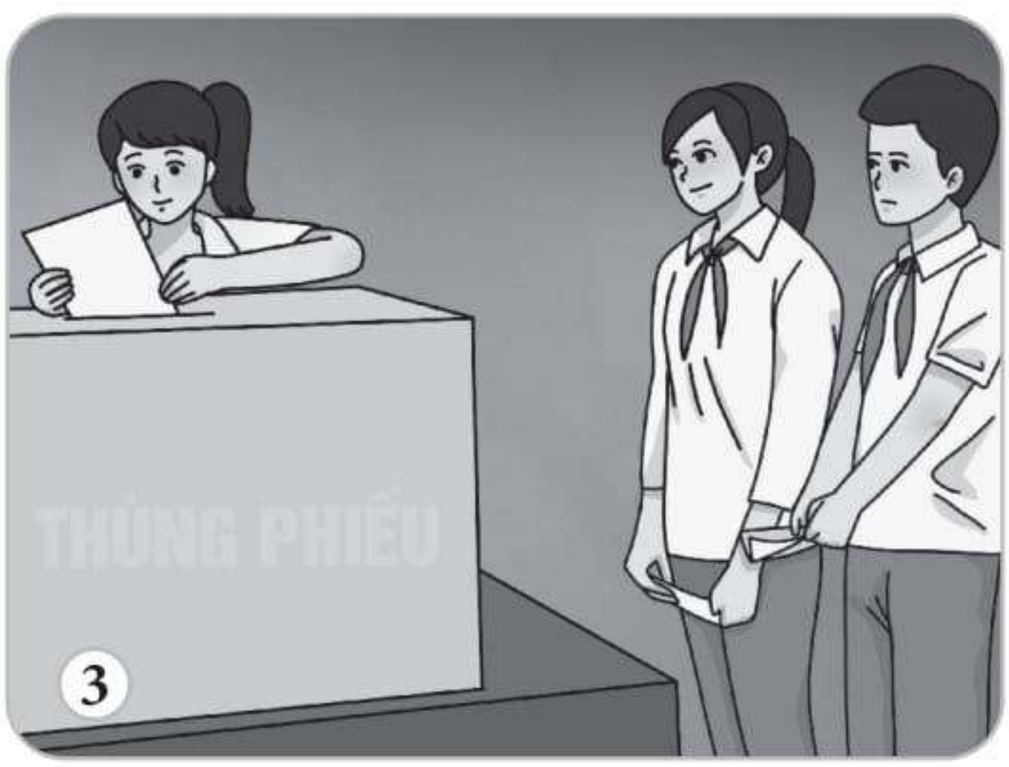

3. Hãy nối các quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân ở cột I cho tương ứng với mỗi nhóm quyền ở cột II.

I	II
1. Quyền bất khả xâm phạm về thân thể, được pháp luật bảo hộ về sức khoẻ, danh dự và nhân phẩm; quyền bất khả xâm phạm về đời sống riêng tư, bí mật cá nhân và bí mật gia đình; quyền bí mật thư tín, điện thoại, điện tín; quyền bất khả xâm phạm về chỗ ở; quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo; quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tiếp cận thông tin.	A. Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân về chính trị.
2. Quyền bình đẳng trước pháp luật; quyền tham gia quản lí nhà nước và xã hội; quyền bầu cử và ứng cử vào đại biểu Quốc hội, Hội đồng nhân dân; quyền khiếu nại và tố cáo; quyền và nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc.	B. Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân về dân sự.
3. Quyền và nghĩa vụ học tập; quyền được bảo vệ, chăm sóc sức khoẻ.	C. Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân về kinh tế.
4. Quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ nộp thuế; quyền sở hữu và thu nhập hợp pháp.	D. Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân về văn hoá, xã hội.

4. Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi

QUYỀN HỌC TẬP CỦA TRẺ EM Ở QUẢNG NINH

Quảng Ninh là một tỉnh có nhiều dân tộc cùng sinh sống, trải dài từ thành phố, đồng bằng đến những miền rừng núi, biển và hải đảo xa xôi.

Trong những năm qua, nhằm phát triển giáo dục mầm non và phổ thông, mỗi năm học, tỉnh đã hỗ trợ học bổng cho hàng chục nghìn lượt học sinh có hoàn cảnh khó khăn, đồng thời cung cấp sách giáo khoa, mua sắm trang thiết bị dạy học cho giáo viên và học sinh, đầu tư xây dựng cơ sở vật chất trường lớp khang trang, tạo môi trường học tập tốt cho học sinh. Sự quan tâm này đã góp phần giúp các cấp học mầm non, phổ thông có sự phát triển mạnh mẽ cả về số lượng và chất lượng; tạo điều kiện cho trẻ em, nhất là trẻ em dân tộc thiểu số, miền núi, vùng khó khăn

có cơ hội được học tập tốt hơn, tạo bình đẳng trong giáo dục giữa các vùng miền trong tỉnh.

Cùng với việc chăm lo, đảm bảo tốt mọi điều kiện cơ sở vật chất đáp ứng yêu cầu dạy và học tại các cơ sở giáo dục, các địa phương, tổ chức, doanh nghiệp, nhà hảo tâm trên địa bàn tỉnh đã dành nhiều phần quà, suất học bổng ý nghĩa trao tặng cho các em học sinh có hoàn cảnh khó khăn trên địa bàn, đặc biệt là học sinh tại các vùng có điều kiện kinh tế – xã hội khó khăn.

Ảnh: Nguyễn Dung

Sự quan tâm đến giáo dục thể hiện trách nhiệm của Nhà nước ở các cấp, các ngành, cùng nhà trường và cộng đồng với sự nghiệp giáo dục của địa phương tỉnh Quảng Ninh, tạo điều kiện để học sinh thực hiện tốt quyền học tập của mình.

(Theo báo *Quảng Ninh,* ngày 9/7 và 8/9/2019)

Trách nhiệm của Nhà nước và xã hội đảm bảo quyền và nghĩa vụ học tập của công dân được thể hiện thế nào qua câu chuyện trên?

5. Gia đình ông M và gia đình ông K có mâu thuẫn về tranh chấp lối đi chung. Một buổi tối, H là con trai ông K tổ chức tiệc nhậu tại nhà cùng hai người bạn. Đến khoảng 20 giờ, H đưa hai bạn ra đường quốc lộ để về nhà. Khi đi đến cửa rào của nhà ông M, H cự cãi với ông M về việc rào lối đi. N (con ông M) đang ngồi uống trà trong sân nhà hàng xóm gần đó nghe cự cãi thì chạy đến chỗ cửa rào cãi cọ với H.

Từ chỗ cãi cọ nhau, người trong hai gia đình đánh lộn, xô đẩy nhau,... Sau đó, H đánh vào mặt ông M làm ông M ngã xuống đường gây thương tích; còn N dùng gạch đánh vào đầu ông K.

Toà án đã tuyên án phạt H 3 năm tù, N 4 năm tù cùng về tội "Cố ý gây thương tích hoặc gây tổn hại cho sức khoẻ của người khác". Ngoài ra, toà còn tuyên buộc hai bị cáo phải bồi thường cho hai bị hại số tiền hơn 100 triệu đồng.

a) Trong câu chuyện trên, những hành vi nào là vi phạm pháp luật?

b) H và N đã xâm phạm đến quyền gì của công dân?

6. Hãy nêu một số ví dụ về các hành vi xâm phạm quyền học tập và quyền được pháp luật bảo hộ về sức khoẻ, danh dự và nhân phẩm của công dân.

Hành vi	Ví dụ
Xâm phạm quyền học tập	
Xâm phạm sức khoẻ	
Xâm phạm danh dự, nhân phẩm	

Cánh Diều

7. B và C là hai sinh học giỏi của lớp nhưng có mâu thuẫn với nhau. Trong một buổi sinh hoạt lớp, B có góp ý phê bình C về việc hay trốn, không tham gia các hoạt động tập thể của lớp, của trường. Từ đó, C nảy sinh ý định trả thù B. C thường xuyên tung tin xấu, sai sự thật về B trên Facebook làm cho nhiều người hiểu sai về B. B rất buồn về chuyện này.

a) Em có nhận xét gì về hành vi của C?

b) Hành vi của C đã xâm phạm đến quyền nào của B?

8. X và Y có mâu thuẫn với nhau từ mấy tháng nay mà vẫn chưa hoà giải được. X quyết tâm hạ uy tín, danh dự của Y bằng cách tung tin xấu về Y trong học tập. X

nói với các bạn trong lớp rằng Y học kém nhưng hay nhìn bài của bạn bên cạnh nên được điểm cao. Y ấm ức, xấu hổ vì bị vu oan, nói xấu, nhưng không biết phải làm gì.

a) Em đồng tình hay phản đối việc làm của X? Vì sao?

b) Trong trường hợp này, Y có thể làm gì để bảo vệ quyền của mình?

9. Cùng các bạn thảo luận và nêu ví dụ về hành vi bảo vệ và hành vi xâm phạm tính mạng, sức khoẻ, danh dự, nhân phẩm của công dân theo bảng dưới đây:

Nơi thực hiện	Hành vi bảo vệ tính mạng, sức khoẻ, danh dự, nhân phẩm của công dân	Hành vi xâm phạm tính mạng, sức khoẻ, danh dự, nhân phẩm của công dân
Trong gia đình		
Trong nhà trường		
Ngoài xã hội		

10. Nếu chứng kiến việc bạn bè em xâm phạm nhân phẩm, danh dự của người khác, em sẽ làm gì?

11. Em sẽ làm gì khi danh dự, nhân phẩm, uy tín của mình bị người khác xâm phạm?

BÀI 12

QUYỀN TRẺ EM

1. Quyền nào dưới đây không phải quyền trẻ em?

(Khoanh tròn chữ cái trước câu em lựa chọn)

A. Quyền học tập.

B. Quyền được vui chơi, giải trí.

C. Quyền được vui chơi, thoả thích.

D. Quyền được làm mọi việc theo sở thích của mình.

E. Quyền được tham gia.

G. Quyền được chăm sóc sức khoẻ.

H. Quyền được bày tỏ ý kiến, nguyện vọng của mình.

I. Quyền được sống độc lập.

2. Mỗi hình ảnh dưới đây nói về một quyền nào của trẻ em?

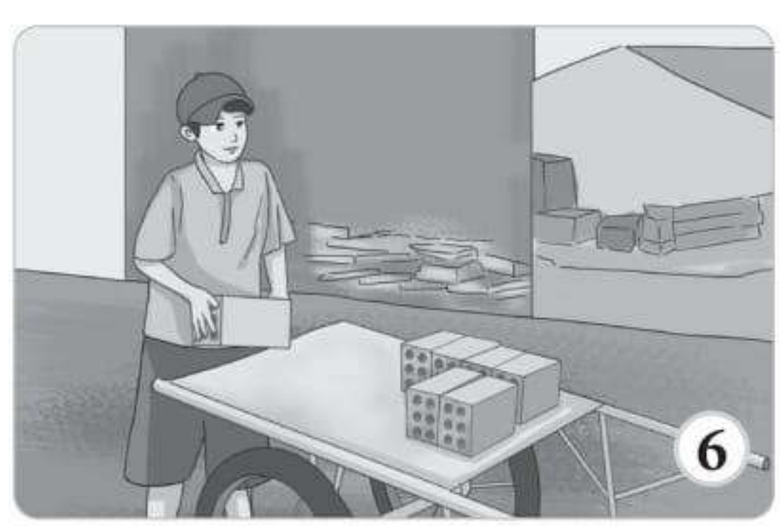

3. Nội dung nào dưới đây là quyền, nội dung nào là bổn phận của trẻ em?

(Đánh dấu X vào ô tương ứng)

Nội dung	Quyền của trẻ em	Bổn phận của trẻ em
A. Trẻ em được bày tỏ ý kiến, nguyện vọng của mình và tham gia các hoạt động xã hội.		
B. Trẻ em phải chăm chỉ học hành.		
C. Trẻ em được học tập, vui chơi giải trí.		
D. Trẻ em được tham gia các hoạt động văn hoá, thể dục thể thao.		
E. Trẻ em phải tôn trọng pháp luật.		
G. Trẻ em phải lễ phép với người lớn, thương yêu các em nhỏ, đoàn kết với bạn bè.		
H. Trẻ em được tiếp cận thông tin và tham gia hoạt động xã hội.		
I. Trẻ em được pháp luật bảo vệ danh dự, nhân phẩm.		
K. Kính trọng, lễ phép, hiếu thảo với ông bà, cha mẹ.		
L. Tôn trọng giáo viên, cán bộ, nhân viên của nhà trường, cơ sở trợ giúp xã hội và cơ sở giáo dục khác.		

4. Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi:

CHUYỆN CỦA BAN LIÊN

Sắp đến năm học mới, bác Trọng định cho Liên – con gái đầu nghỉ học ở nhà trông em. Bác Trọng quan niệm đã học hết tiểu học là hoàn thành phổ cập giáo dục rồi. Đứa con đầu phải ở nhà phụ giúp việc vặt cho bố mẹ, vì theo bác: "Con gái lớn lên là lấy chồng không cần học hành nhiều làm gì.".

Nghe bố nói thế, Liên khóc mếu máo: "Con thích đi học lắm, con không nghỉ học đâu.".

Bác Trọng quát lên: "Con gái học hành nhiều làm gì? Ở nhà trông em. Lớn lên rồi lấy chồng.".

Bác Nga, mẹ của Liên nghe thế rớt nước mắt vì thương con, nhưng không biết phải làm gì hơn vì mọi việc trong nhà xưa nay đều do bác Trọng quyết định.

Sáng nay, sau khi cho đứa nhỏ ngủ, bác Nga quay ra chuẩn bị cơm trưa cho cả nhà. Tay thì nhặt rau nhưng trong đầu bác vẫn cứ nghĩ về con bé lớn. Bà Tâm – Tổ trưởng, Chủ tịch Hội Phụ nữ xã sang chơi. Vào chuyện, bà nói: "Tôi qua nhà hỏi xem, nghe đâu cô chú định cho cái Liên nghỉ học phải không?".

Bác Nga rơm rớm nước mắt: "Thật ra chúng em có muốn thế đâu, nhưng dạo này nhà em túng quá, không có điều kiện cho cháu nó đi học tiếp. Với lại bố của cháu cứ nói, con gái không cần học hành nhiều.".

Bà Tâm phân tích: "Cô chú mà quan niệm như thế là sai lầm đấy. Gia đình nên cho cháu tiếp tục đi học. Ít ra thì cũng phải hoàn thành phổ cập giáo dục trung học cơ sở, tức là học hết lớp 9 chứ. Có cái chữ sau này dễ kiếm công ăn việc làm hơn. Bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em trước hết là trách nhiệm của gia đình.".

Bà Tâm lấy trong túi ra cuốn sách, lật giở vài trang, rồi chỉ cho bác Nga xem: "Đây cô xem này, Luật Trẻ em cấm người lớn cản trở việc học tập của trẻ em, nên việc cô chú định không cho con đi học nữa là sai đấy.".

Thấy bác Nga có vẻ ngẫm nghĩ, bà Tâm nói thêm: "Hiện nay, Nhà nước và xã hội không thừa nhận sự phân biệt đối xử giữa các con, giữa con trai và con gái. Điều 18 Luật Bình đẳng giới quy định rõ con trai, con gái được gia đình chăm sóc, giáo dục và tạo điều kiện như nhau để học tập, lao động, vui chơi, giải trí và phát triển. Hơn nữa, việc học của các cháu được Nhà nước miễn phí, hỗ trợ nhiều khoản, nhất là đối với những gia đình khó khăn nên cô chú không phải lo.".

Bác Nga nghe có vẻ hiểu ra nên trả lời: "Để em nói với nhà em, bác ạ. Em cũng thương cháu lắm, cũng muốn cho cháu được đi học cho bằng bạn, bằng bè. Chúng em sẽ cố gắng hết khả năng của mình cho các cháu ăn học. Thằng cu con này lớn hơn một chút, em sẽ đi làm, kiếm thêm tiền phụ chồng nuôi dạy các con,...".

Bà Tâm nghe bác Nga nói thế, cười vui vẻ: "Mai cô chú đi mua ngay hồ sơ cho cháu nhập học. Hội Phụ nữ xã sẽ hỗ trợ thêm sách vở cho cháu. Gia đình là trường học đầu đời của con trẻ. Hãy dành những gì tốt đẹp nhất cho con mình. Gia đình phải thực sự là tổ ấm, là nơi nuôi dưỡng, hình thành nhân cách trẻ thơ.".

Bác Nga và bà Tâm không biết rằng bác Trọng đã về và nghe hết câu chuyện của hai người. Sáng nay xong công việc, bác về sớm. Thấy bà Tâm, bác không vào

nhà vì muốn tránh mặt bà. Ngẫm những điều bà Tâm nói, bác thấy cũng rất đúng. Dù hoàn cảnh kinh tế gia đình có khó khăn nhưng thật ra cũng không đến mức con bác không thể đi học được. Nhớ đến ánh mắt buồn bã của con trong những ngày vừa qua, bác thấy mình như chợt tỉnh cơn mê. "Phải sửa sai ngay thôi. May mà còn tuần nữa mới khai giảng năm học mới, chắc vẫn còn kịp làm thủ tục cho con nhập học.". Nghĩ đến đây, bác thấy lòng mình nhẹ nhõm.

(Theo *giaoduc.edu.vn*)

a) Vì sao bác Trọng không muốn cho Liên đi học?

b) Nếu không cho Liên đi học, bác Trọng có thực hiện đúng trách nhiệm của gia đình trong việc thực hiện quyền trẻ em không? Vì sao?

5. Ở xã H, Uỷ ban nhân dân và nhân dân trong xã thường xuyên quan tâm và chăm lo cho trẻ em. Đối với những trẻ em thuộc diện gia đình khó khăn, Uỷ ban nhân dân quan tâm, giúp đỡ và hỗ trợ vật chất để các em không vì nghèo khó mà bỏ học. Chủ trương đó đã tạo được sự ủng hộ và đồng thuận từ phía các gia đình, vì vậy phần lớn học sinh của xã đều học hành chăm chỉ, ngoan ngoãn. Tuy nhiên, dịp gần đây xuất hiện một số trẻ em rất mải chơi, bỏ bê chuyện học hành và tệ hơn nữa là một số trẻ em bắt đầu tụ tập hút thuốc lá và sử dụng ma tuý.

a) Việc làm của Uỷ ban nhân dân và nhân dân xã H đã thể hiện trách nhiệm gì?

b) Hành vi của một số học sinh hư hỏng trong xã đã không thực hiện bổn phận nào của trẻ em?

c) Theo em, Uỷ ban xã cần làm gì đối với những trẻ em có biểu hiện hư hỏng?

6. Vân sinh ra trong một gia đình nghèo, đông con nên chỉ học hết lớp 6 em đã phải ở nhà đi làm phụ giúp bố mẹ bán hàng ăn. Hằng ngày, em phải làm rất nhiều công việc, từ nhóm lò than, dọn dẹp đến rửa bát, bưng bê đồ ăn cho khách. Công việc khá vất vả lại lặp đi lặp lại nên Vân rất buồn. Em chỉ ước được đến trường như các bạn nhưng lại không dám đề xuất ý kiến với bố mẹ.

a) Trong tình huống này, những quyền gì của trẻ em đã bị xâm phạm?

b) Nếu là Vân, em sẽ làm gì để thoát khỏi tình trạng trên?

c) Nếu là bạn thân của Vân, em sẽ làm gì để giúp bạn?

7. Là doanh nhân thành đạt nhưng vào dịp cuối tuần hay những hôm nghỉ làm, vợ chồng cô Hạnh luôn cùng nhau dạy các con làm việc nhà theo kiểu vừa học vừa chơi với con gái bé và giao việc cho con trai lớn. Thỉnh thoảng vợ chồng cô lại rủ các con đạp xe đi chơi ở cánh đồng, khám phá miền quê nông thôn thanh bình. Cô chú dạy con cách đọc sách, cảm nhận vẻ đẹp ngôn ngữ, những lời nhắn nhủ mà tác giả gửi gắm trong mỗi câu chuyện nhỏ.

Việc làm của vợ chồng cô Hạnh với các con thể hiện điều gì?

Em có muốn được bố mẹ đưa đi chơi ở nhiều nơi không? Vì sao?

8. Vì sao gia đình, nhà trường và xã hội có trách nhiệm thực hiện chăm sóc, nuôi dưỡng và giáo dục trẻ em?

9. Tự liên hệ bản thân, em đã thực hiện bổn phận trẻ em của mình như thế nào?

Thực hiện bổn phận của trẻ em		
Đối với bản thân	**Đối với gia đình**	**Đối với nhà trường**

10. Em hiểu thế nào về câu nói "Trẻ em hôm nay, thế giới ngày mai"?

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH
280 An Dương Vương, Phường 4, Quận 5, TP Hồ Chí Minh
Điện thoại: (028) 38 301 303 - 39 381 382 - Fax: (028) 39 381 382
Email: nxb@hcmue.edu.vn
Website: http://nxb.hcmue.edu.vn

Chịu trách nhiệm xuất bản:
Giám đốc – Tổng biên tập
LÊ THANH HÀ

Biên tập:
NGUYỄN THỊ NHU – NGUYỄN THỊ THUỲ LINH

Trình bày bìa:
TRẦN TIỂU LÂM

Thiết kế sách:
NGUYỄN TRIỀU DƯƠNG

Sửa bản in:
NGUYỄN THỊ THUỲ LINH

Tổ chức bản thảo và chịu trách nhiệm bản quyền nội dung:

CÔNG TY ĐẦU TƯ XUẤT BẢN – THIẾT BỊ GIÁO DỤC VIỆT NAM

Chủ tịch Hội đồng Quản trị kiêm Tổng Giám đốc: NGƯT NGÔ TRẦN ÁI

Địa chỉ: Tầng 5, toà nhà hỗn hợp AZ Lâm Viên, 107 đường Nguyễn Phong Sắc, P. Dịch Vọng Hậu, Q. Cầu Giấy, TP. Hà Nội.

BÀI TẬP GIÁO DỤC CÔNG DÂN 6

Mã số: .....
ISBN: .....

In ..... cuốn, khổ 19 x 26.5cm, tại .....
Địa chỉ: .....
Cơ sở in: .....
Số xác nhận đăng ký xuất bản: .....
Quyết định xuất bản số: ..... /QĐ-..... ngày ..../..../....
In xong và nộp lưu chiểu ..... năm .....

Cánh Diều

Mang cuộc sống vào bài học
Đưa bài học vào cuộc sống

BỘ SÁCH GIÁO KHOA LỚP 6
Cánh Diều

1. Ngữ văn 6 (Tập một, Tập hai)
2. Toán 6 (Tập một, Tập hai)
3. Giáo dục công dân 6
4. Lịch sử và Địa lí 6
5. Khoa học tự nhiên 6
6. Công nghệ 6
7. Tin học 6
8. Giáo dục thể chất 6
9. Âm nhạc 6
10. Mĩ thuật 6
11. Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp 6
12. Tiếng Anh 6 Explore English

TÌM ĐỌC

CÁC SÁCH BỔ TRỢ VÀ THAM KHẢO LỚP 6 (Cánh Diều)
THEO TỪNG MÔN HỌC

Dùng điện thoại quét mã QR để truy cập trang web:
https://canhdieu.monkey.edu.vn

TEM CHỐNG GIẢ

ISBN: 978-604-309-614-9
9 786043 096149